

KURDÎ

NUŞTOXÎ

Prof. Dr. Kadri Yıldırım
Doç. Dr. Abdurrahman Adak
Yrd. Doç. Dr. Hayrullah Acar
Yrd. Doç. Dr. Tahirhan Aydın
Öğr. Gör. Mehmet Tayfun
Öğr. Gör. İbrahim Bingöl
Öğr. Gör. Ramazan Pertev
Öğr. Gör. Ramazan Çeçen
Öğr. Gör. Mikail Bülbül
Öğr. Gör. Zulküf Ergün

6

ZAZAKÎ

BİRİNCİ BASKI

Devlet Kitapları Döner Sermaye Müdürlüğü, Ankara 2016

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI : 6249
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ : 664

16.06.Y.0002.4649

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR

Prof. Dr. Kadri YILDIRIM

PROGRAM GELİŞTİRME

Yrd. Doç. Dr. M. Cevat YILDIRIM

Yrd. Doç. Dr. Akif AKTO

Yrd. Doç. Dr. Nurettin BELTEKİN

Öğr. Gör. Faysal ÖZDAŞ

Öğr. Gör. Ömer Murat ÖTER

REHBERLİK UZMANI

Öğr. Gör. Ramazan PERTEV

ÖLÇME DEĞERLENDİRME

Yrd. Doç. Dr. Abdurrahman EKİNCİ

ISBN 978-975-11-4147-7

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulunun 19.08.2016 gün ve 8900836 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 31.08.2016 gün ve 9237491 sayılı yazısı ile birinci defa 3.772 adet basılmıştır.

TEDEYÎ

Unîteya 1.

WENDEGEHÊ MI 09-24

Unîteya 2.

CUGEHÊ MI 25-38

Unîteya 3.

LEŞE Ü WEŞÎ 39-52

Unîteya 4.

DEMSERRE Ü SERRNAME 53-70

Unîteya 5.

ÇÎYÊ WERDİŞ Ü ŞIMITİŞÎ YÊ MA 71-84

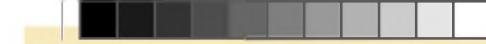
Unîteya 6.

TRAFÎK Ü SEYAHET 85-98

Unîteya 7.

ÇALAKÎYÊ SERBESTÎ 99-104

FERHENGEK 115

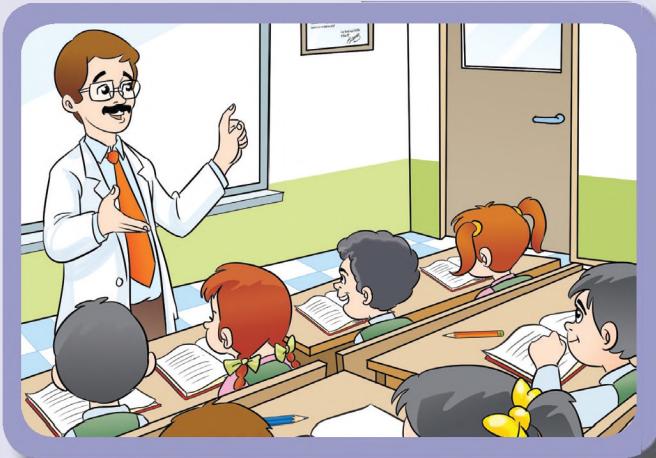
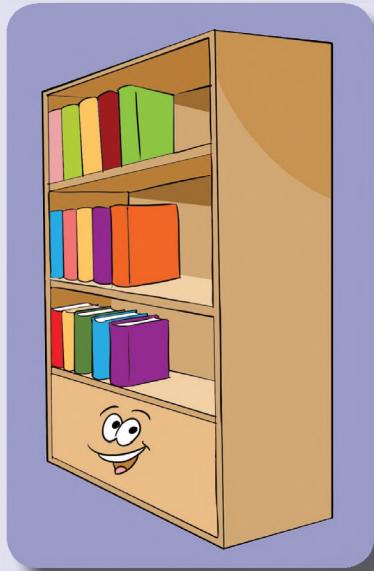

UNÎTEYA

1.

WENDEGEHÊ
MI

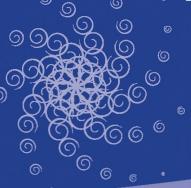

*Aqilî berdê sûke de rotê, her kes
şîyo hewna aqilî xo herînayo.*

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Qaydeyê wendegehî

Mamosta derheqê qaydeyanê wendegehî de wendekaran ra perseno û ê zî cewabê ey danê.

Mamosta	: Gelo şima ra her yew şêno behsê qaydeyêkê wendegehî biko?
Serdar	: Ez derse de bê destûrê mamostayî qisey nêkena.
Ehmed	: Ez sinife de vaz nêdana.
Zeynebe	: Ez sinifa xo qilêrin nêkena.
Roşna	: Ez wextê xo de yêna wendegeh.
Roşan	: Ez wextê xo de yêna derse.
Dilbere	: Demo ke ez meseleyêk vînena, ez mamostayî haydar kena.
Zelale	: Ez qırşûqlan nêerzena dorûverê xo.
Varan	: Ez kel-melê embazanê xo bê destûr nêxebitnena.
Polat	: Demo ke embazê mi qisey kenê ez goşdarîya înan kena.
Fatma	: Demo ke mamosta derse dano ez qisaya ey nêbirnena.
Kerem	: Ez kel-melê sinife bi baldarî xebitnena.
Bawer	: Ez zî heme qaydeyanê wendegehî ana ca.

BEŞÊ 2.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni qayde û nameyan biresnîn yewbînî

1. Bê destûrê mamostayî qisey nêkeno.	Zeynebe
2. Sinife de vaz nêdano.	Dilbere
3. Sinifa xo qilêrin nêkena.	Ehmed
4. Wextê xo de yêno derse.	Roşna
5. Eke meseleyêk bibo, mamostayî haydar kena.	Serdar
6. Wextê xo de yêno wendegeh.	Roşan

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Demo ke mamosta derse dano, Varan qisaya ey birneno.	()
2. Demo ke embazê Polatî qisey kenê, o goşdarîya înan keno.	()
3. Bawer heme qaydeyanê sinife ano ca.	()
4. Zelale qırşûqalan erzena dorûverê xo.	()
5. Fatma kel-melê embazanê xo bê destûr nêxebitnena.	()
6. Kerem kel-melê sinife bi baldarî xebitneno.	()

BEŞÊ 4.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. vaz nêdana / de / Ez / sinife /

.....
2. sinifa / Ez / qilêrin /xo / nêkena

.....
3. yêna / derse / wextê / Ez / xo de

.....
4. wendegeh / de / Ez / yêna / wextê xo

.....
5. dorûverê / nêerzena / qırşûqalan / xo / Ez

.....
6. Ez / sinife / xebitnena / bi baldarî / kel-melê

BEŞÊ 5.
Demê wendene û
nuştene

Cewabanê persanê cêrênan bi “eya” yan zî “ney” bidîn.

1. Gelo ti derse de bê destûrê mamostayî qisey kenî/a?
2. Gelo ti qırşûqalan erzenî/a dorûverê xo?
3. Gelo ti wextê xo de yêni/a wendegeh?
4. Gelo ti sinifa xo qilêrin kenî/a?
5. Gelo ti kel-melê sinife bi baldarî xebitnenî/a?
6. Gelo ti kel-melê embazê xo bê destûr xebitnenî/a?

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bidîn.

1. Kam bê destûr kel-melê embazanê xo nêxebitneno?
a) Varan b) Roşna c) Zelale
2. Kam kel-melê sinife bi baldarî xebitneno?
a) Ehmed b) Roşan c) Kerem
3. Kam demo ke meseleyêk vîneno, mamostayî haydar keno
a) Dilbere b) Roşna c) Serdar
4. Kam sinife de vaz nêdano?
a) Ehmed b) Polat c) Bawer
5. Demo ke mamosta derse dano kam/e qisaya ey nêbirneno/a?
a) Varan b) Fatma c) Roşna
6. Kam wextê xo de yêno derse?
a) Kerem b) Fatma c) Roşan

BEŞÊ 7.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî şes qaydeyanê wendegehî vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

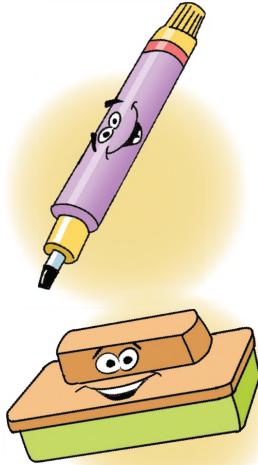

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

KEL-MELÊ SINIFE QISEY KENO

Ber: Merheba, ez ber a. Ez şima ra wazena ke şima mi hêdî bigîrîn.

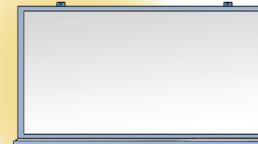
Masa: Ez zî masa ya. Demo ke şima mi xebitnenê, serê mi xêze mekîn. Çunke ez zaf xemgîn bena.

Qutîya çopî: Nameyê mi qutîya çopî ya. Eke şima qırşûqalanê xo bierzîn zereyê mi, ez do keyfweş biba

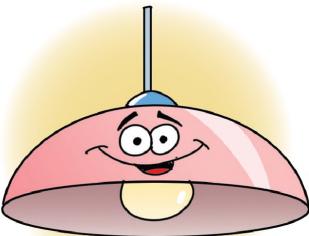

Pencera: Nameyê mi zî pencera ya. Eke şima mi pak bikîn, sinifa şima do zêdetir roşn biba.

Texte: Nameyê mi texte yo. Ez seba nuştîşê şima amade ya.

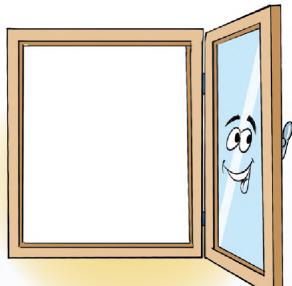
Demo ke karê şima qedîya, eke şima mi pak bikîn, ez do keyfweş biba.

Lamba: Ez zî lamba ya. Ez sinife roşn kena. Demo ke ez lazim nêba, eke şima mi hewn a bikîn ez do keyfweş biba

Ronişteke: Mi ra vanê ronişteke. Eke şima mi bişiknîn şima do dersa xo lingan ser o goşdarî bikîn.

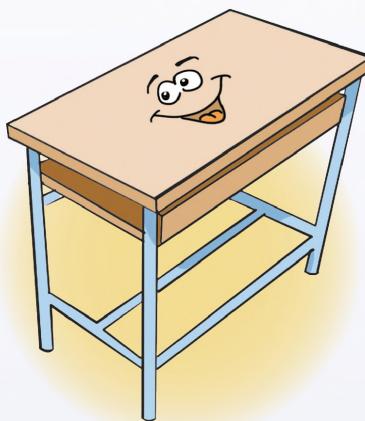
Pakker: Nameyê mi pakker o. Texte bi mi pak beno.

Qelema texteyî: Ez qelem a. Ez nêba şima nêşenê cumleyanê xo texteyî ser o binusî.

Refê kitaban: Şima çiqas biwazî ez do kitaban bidî şima.

BEŞÊ 9.
Demê wendene

Kamcîn cumleya cêrêne, hetê kamcîn çiyê cêrêni ra ameya vatene?

1. “Şima çiqas biwazî ez do kitaban bidî şima.”
a) Pencera b) Ronışteke c) Refê kitaban
2. “Eke şima qırşûqalanê xo bierzîn zereyê mi, ez do keyfweş biba.”
a) Qutîya çopî b) Lamba c) Pakker
3. “EZ şima ra wazena ke şima mi hêdî bigîrîn.”
a) Qelema texteyî b) Ronışteke c) Ber
4. “Demo ke ez lazim nêba, eke şima mi hewn a bikîn ez do keyfweş biba.”
a) Pencera b) Lamba c) Texte
5. “Texte bi mi pak beno.”
a) Pakker b) Masa c) Lamba
6. “Eke şima mi bişiknîn şima do dersa xo lingan ser o goşdarî bikîn.”
a) Pencera b) Ronışteke c) Qelema texteyî

BEŞÊ 10.
Demê nuştene

Goreyê resimanê cêrênan, nameyanê kel-melî vajîn û binusîn.

Q.....

B.....

P.....

L.....

M.....

P.....

R.....

R.....

Q.....

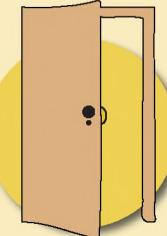
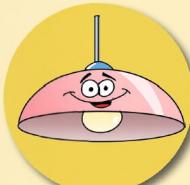
T.....

BEŞÊ 11.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî derheqê kel-melê cêrêni de cumleyêka newîye binusîn.

Qelema texteyî	:	
Lamba	:	
Qutîya çopî	:	
Ber	:	
Ronişteke	:	
Pencera	:	

BEŞÊ 12.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî kel-melê wendegehî ra nameyanê şes çîyan vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

BEŞÊ 13.
Demê wendene

Cumleyanê nêmçetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan
bireshnîn yewbînî.

1. **Ber:** Ez şima ra wazena ke *roşn kena.*
2. **Qutîya çopî:** Eke şima qırşûqalanê xo bierzîn zereyê mi, *pak beno.*
3. **Texte:** Ez seba nuştişê şima *sinifa şima do ziyadetir roşn biba.*
4. **Pakker:** Texte bi mi *ez do keyfîş biba.*
5. **Lamba:** Ez sinife *amade ya.*
6. **Pencera:** Eke şima mi pak bikîn, *şima mi hêdî bigîrin.*

BEŞÊ 14.
Demê kayî

Çibenok

Ez estorê xo bena
awe ser, estor awe
nêweno
hevsarê ey awe
weno..

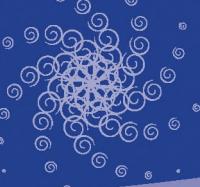
(çîlîla, lamba)

Mela yo, mela nîyo,
Aqildar o, tede ruh çin o.

(kitab)

BEŞÊ 15.
Demê kayî

Xaçeperse

T	E	Q	U	T	Î	Y	A	Ç	O	P	Î	S	A
E	Y	O	J	K	L	Ş	Û	P	F	G	H	G	L
X	F	P	W	E	R	T	N	E	J	D	F	G	P
T	V	D	E	R	Î	Y	I	N	K	L	Ş	P	A
E	B	A	A	S	D	R	Ş	C	T	A	H	J	K
R	O	N	I	Ş	T	E	K	E	O	M	A	C	K
F	M	K	N	M	A	S	A	R	L	B	Z	X	E
R	O	N	W	S	A	I	K	A	F	A	H	J	R
R	Q	E	L	E	M	A	T	E	X	T	E	Y	Î
R	E	F	Ê	K	I	T	A	B	A	N	N	Z	X
L	J	G	I	M	J	F	F	N	W	T	B	E	R

**BER
PENCERA
RONİŞTEKE
REFÊ KITABAN**

**MASA
TEXTE
PAKKER**

**QUTÎYA ÇOPÎ
LAMBA
QELEMA TEXTEYÎ**

BEŞÊ 16.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Dîlane û Mîrza

Dîlane û Mîrza baxçeyê wendegehî de roniştê û qisey kenê. Dîlane wazena Mîrzayî nas bika û Mîrza zî wazeno ke aye nas biko. Her di embazî dest bi dayene naskerdena xo kenê û wina vanê:

-Nameyê mi Dîlan a. Ez diwêş serrî ya. Ez sinifa 6Ayî de wanena. Pîyê mi Dêrsim ra û maya mi Agirî ra ya. Di birayê mi estê. Nameyê yewî Kenan û yê bînî Mirad o. Wayêka mi zî esta, nameyê aye Zeyneb a. Eke demê mi estbo ez goşdarîya deyîran kena. Ez zafêrî rengê sûrî ra hes kena. Ez demê xo yê serbestî de viraştena resiman û wendena kitaban ra gelek hes kena. Ez heme heywanan seveknena û pisîngan ra zî gelek hes kena. Odaya mi zaf biserûber a. Seba ke ez kesî aciz nêka, ez bi vengêkê

nîzmî goşdarîya muzîkî kena. Ez rew rakewena û rew hişyar bena. Ez wendegeh, mamosta û embazanê xo ra gelek hes kena. Tatîl de ez hem aresena hem zî dersanê xo xebitîna. Werdê ke maya mi amade kena ez nêweçînena, çi amade bika, ez wena.

Dîlane ra dima, Mîrza dest pê keno:

-Nameyê mi Mîrza yo. Ez zî diwê serrî ya. Ez sinifa 6Byî de wanena. Maye û pîyê mi Çewlîgî ra yê. Birayêk û di wayê mi estê. Nameyê birayê mi Polat o û nameyê wayanê mi Binefş û Gulîstan ê. Ez kej a û çimê mi kewe yê. Ez tewr zaf rengê porteqlâî ra hes kena. Ez wendena kitaban û goşdarîkerdena kilaman ra zî gelek hes kena. Heywanan ra ez estoran ra hes kena. Odaya mi zî gelek biserûber a. Demê xo yê serbestî de ez embazanê xo reyra gudlinge û kişik kay kena. Ez rojnuşteyê xo nusena.

Dîlane vana:

-Ez bi naskerdena to gelek keyfweş bîya.

Mîrza vano:

-Ez zî.

BEŞÊ 17.
Demê nuştene

Goreyê melumatê cêrêni vera cumleyan “Dîlane” yan zî “Mîrza” binusîn.

1. Ez sinifa 6Ayî de wanena.
2. Ez sinifa 6Byî de wanena
3. Ez goşdarîya deyîran kena.
4. Ez û maye û pîyê mi, ma Çewlîgî ra yîme.
5. Heywanan ra ez estoran ra hes kena.
6. Ez rew rakewena û rew hişyar bena.

Seba cumleyanê cêrênan persan binusîn.

1.? Ez rojnuşteyê xo nusena.
2.? Ez zafêrî rengê sûrî ra hes kena.
3.? Ez sinifa 6Byî de wanena.
4.? Nameyê mi Zeyneb a.
5.? Di birayê mi estê.
6.? Nameyê birayê mi Polat o.

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bivînîn.

1. Piyê Dîlane kotî ra yo?
a) Dêrsim b) Agirî c) Çewlîg
2. Mîrza kamcîn heywanî ra hes keno?
a) Pisînge b) Estor c) Manga
3. Dîlane viraştena çiyî ra hes kena?
a) Resim b) Werd c) Îşike
4. Çimê Mîrzayî ci reng ê?
a) Kewe b) Qeweyî c) Sîya
5. Mîrza ci nuseno?
a) Mektube b) Kitab c) Rojnuşte
6. Nînan ra kamcîn nameyê birayê Dilane niyo?
a) Polat b) Kenan c) Mirad

BEŞE 20.

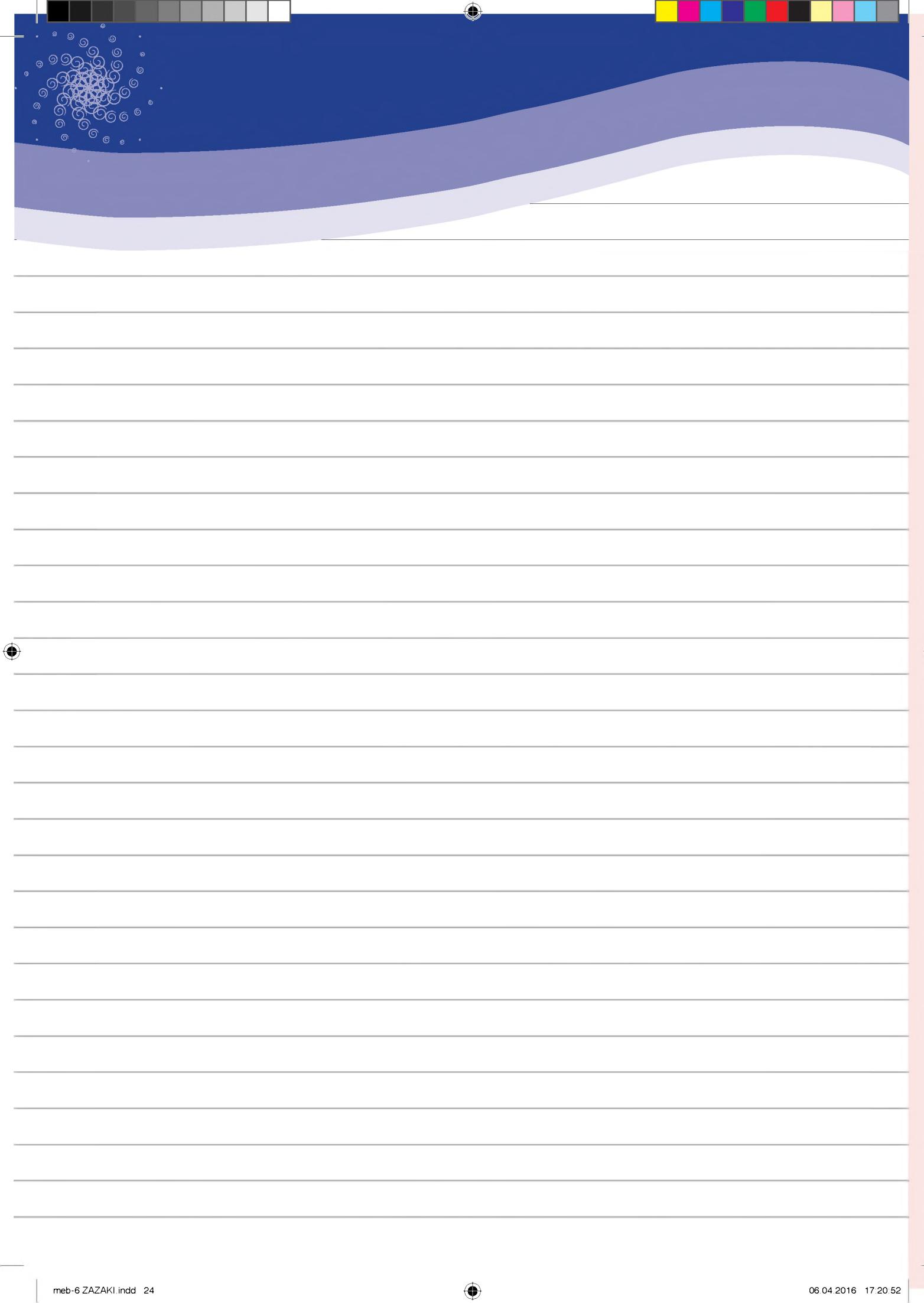
Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera înan biresnîn yewbînî.

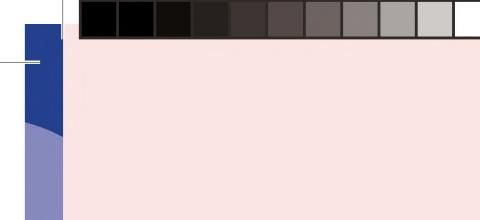
1. Dîlan û Mîrza baxçeyê wendegehî de	hişyar bena.
2. Ez demê xo yê serbestî de viraştena resiman ra	biserûber a.
3. Ez heme heywanan	muzîkî kena.
4. Odaya mi zaf	seveknena.
5. Ez bi vengêkê nizmî goşdariyâ	roniştê.
6. Ez rew rakewena û rew	gelek hes kena.

BEŞİ 21.
Demê nuştene

Şima zî xo bidîn naskerdene.

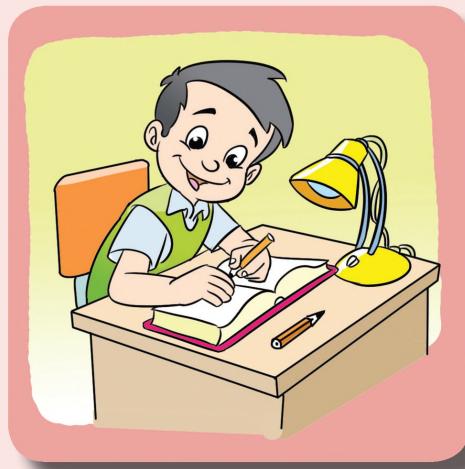
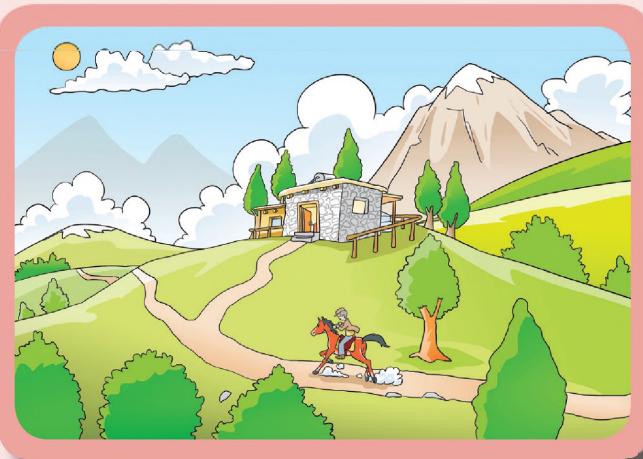

UNÎTEYA

2.

CUGEHÊ MI

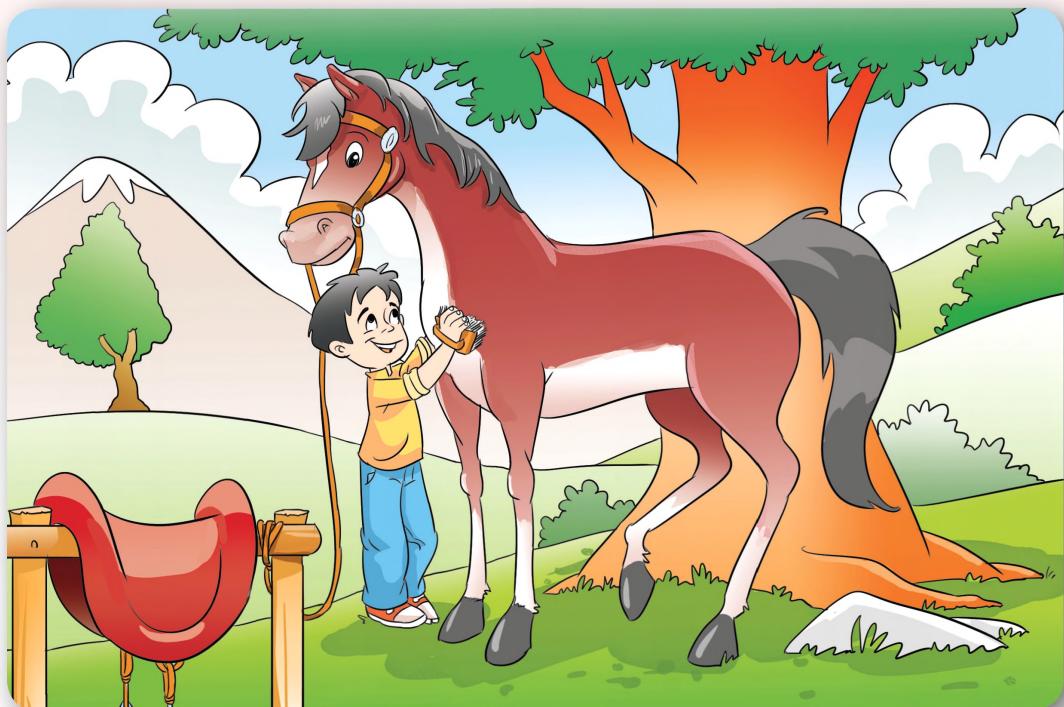
Berê xo baş bigîre, cîranê xo meke dizd.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Banê Filîti

No banê Filîti yo, o dewe de ciwîyêno. Nameyê xanima Filîti Xec a. Xece cinîyêka rind û jêhatî ya. Hîrê domanê Filîti û Xece estê. Nameyê kênaya ïnan Eslîxan a. Nameyê lajê ïnan yê pîlî Serdar û yê qijî zî Welat o. Banê Filîti yewqat o. Panc pencerayê banî estê. Ban; hîrê odayan, berteng, mitbaxe, destşok, destawxane û awkeyêk ra yêno orte. Dormeyê banê ïnan de baxçeyêko gird esto. Hemverê banî de estorêk darêke ra girêdayî yo. O, estorê Serdarî yo. Serdar estoran ra gelek hes keno. Nameyê estorê ey, Rewan o. Nika Serdar estorê xo tîmar keno. Pisînga keyeyî sîya dêsî de rokewta. Filît, Xece û Eslîxane zî mîyanê baxçeyî de yê. Baxçe de darê girdî yê meyweyan estê. Eslîxane peyê banî de, binê sîya darêke de, bi veyveka xo kay kena. Welat vejîyayo serê tuyêre û tuyan weno. Traktora ïnan zî verê berê baxçeyî de ya. Birrêke pesê Filîti esta. Banê Filîti gelek rind o.

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan vajîn û binusîn.

1. Filît kotî ciwîyêno?

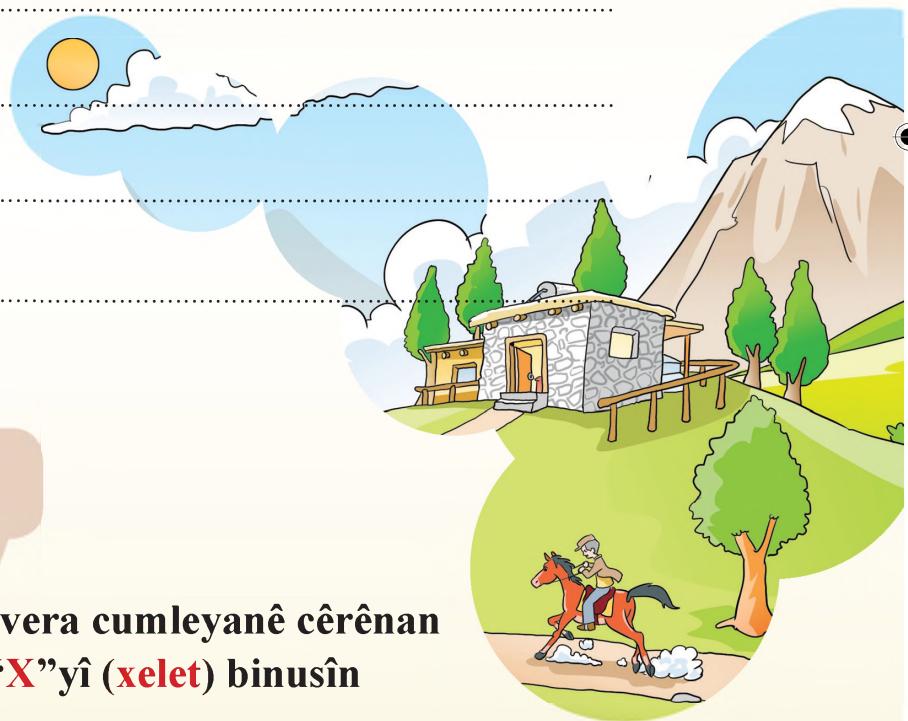
.....
2. Nameyê xanima Filîti çi yo?

.....
3. Çend domanê Filîti û Xece estê?

.....
4. Nameyê kênaya Filîti çi yo

.....
5. Çend pencerayê banî estê?

.....
6. Nameyê estorê Serdarî çi yo?

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn

1. Dormeyê banê ïnan de baxçeyêko gird esto.	()
2. Nameyê lajê ïnan yê qijî Serdar o.	()
3. Baxçe de darê girdî yê meyweyan estê.	()
4. Pisînga keyeyî sîya dare de rokewta.	()
5. Hemverê banî de estorêk darêke ra girêdayî yo.	()
6. Nika Serdar estorê xo awe dano.	()

BEŞÊ 4.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni cumleyan û nameyan biresnîn yewbînî.

1. Cinîyêka rind û jêhatî ya.	Welat
2. Hîrê odayan, berteng, mitbaxe, destşok, destawxane û awkeyêk ra yêno orte.	Xece
3. Peyê banî de, binê sîya darêke de, bi veyveka xo kay kena.	Serdar
4. Vejîyayo serê tuyêre û tuyan weno.	Ban
5. Birrêke pesê ey esta.	Filît
6. Estoran ra gelek hes keno.	Eslîxane

BEŞÊ 5.
Demê kayî

Cibenok

Kelo qol
Vaz da gol

(qây/dîrinçele)

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.

1. Dormeyê banê ïnan de	sîya dêsi de rokewta.
2. Nika Serdar	darê girdî yê meyweyan estê.
3. Pisînga keyeyî	bi veyveka xo kay kena.
4. Baxçe de	tuyan weno.
5. Eslîxane peyê banî de,	estorê xo tîmar keno.
6. Welat vejîyayo serê tuyêre û	baxçeyêko gird esto.

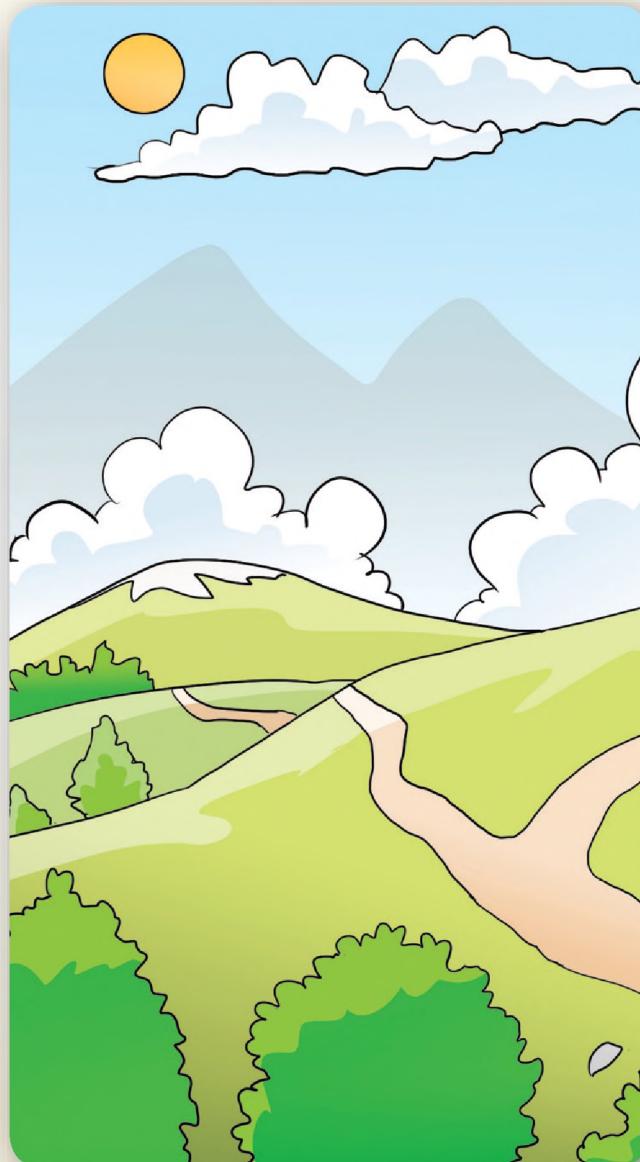
Ware

Ax ti şîya ware,
Leminê çiqa serd o!
Çenê, to ez ca verdo,
Ez bîyo wayîrê derdo,
Ez bîyo wayîrê derdo,
Bîyo wayîrê derdo.

Dayê, hal yaman o,
Bawo, bawo, hal se beno?
Munzir Baba miradîyo,
Serê zerrîya ma jan dano.

Ax ti warê wisarî,
Ma gureto derdê şarî.
Çenê, tu veyva ma bîya,
Şîya bîya veyva şarî,
Şîya bîya veyva şarî,
Bîya veyva şarî.

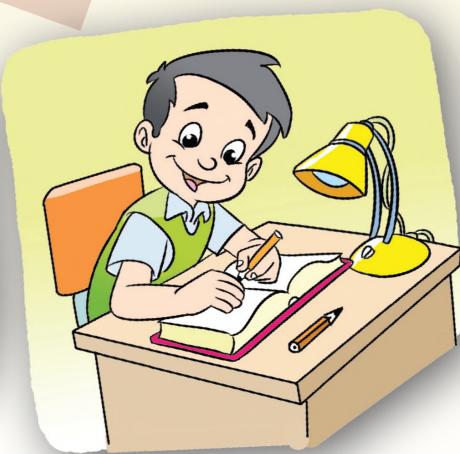
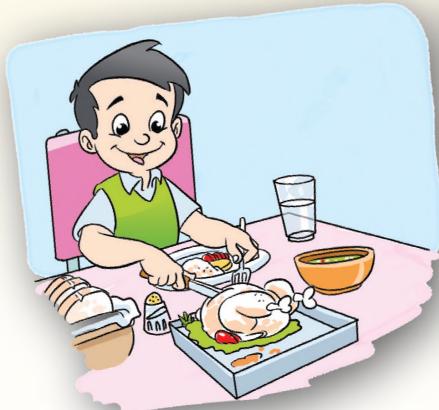
Dayê, hal yaman o,
Bawo, bawo, hal se beno?
Munzir Baba miradîyo,
Serê zerrîya ma jan dano.

(anonim)

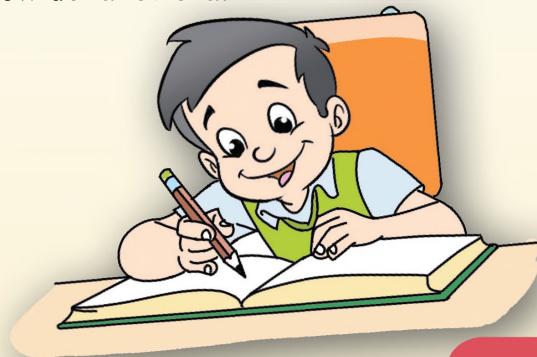

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Rojêka Barzanî

Ez saete hewtê serê sibayî de hewn ra hişyar bena, dest û rîyê xo şuna, porê xo şane kena. Saete hewt û nêm de arayîya xo kena û didananê xo firçe kena. Aye ra dima, ez kincanê xo xo ra dana û çenteyê xo wegêna. Saete heşt de nişena servîse û şina wendegehê xo. Saete heşt û nêm ra heta diwêşê nêmroje ez wendegeh de derse gêna. Dersan ra pey ez reyna nişena servîsa wendegehî û agêrena keyeyê xo. Ez kincanê xo vurnena û perojîye wena. Perojîye dima, saete yew ra heta di û nêm ez û hevalê xo teber ra kay kenê. Saete di û nêm ra heta panc ez dersanê xo tekrar kena û wezîfeyanê xo yê dersan virazena. Panc ra heta şes temâşeyê televîzyonî kena. Saete şes de ez şamî wena, dest bi amadekarîya dersanê sibayî kena û çenteyê xo goreyê bernameyê sibayî amade kena. Semedo ke ez şodir rew hişyar biba û şira wendegehê xo ez saete new de rakewena.

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Barzan saete çend de hişyar beno?

.....
2. Barzan werdena perojîye dima se keno?

.....
3. Barzan saete di û nêm ra heta panc se keno?

.....
4. Barzan werdena şamî dima se keno?

.....
5. Barzan çenteyê xo goreyê çiyî amade keno?

.....
6. Barzan saete çend de rakeweno?

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Cewabanê persanê cêrênan goreyê xo bidin û binusîn.

1. Ti saete çend de hişyar benî/a?

.....
2. Ti saete çend de şinî/a wendegeh?

.....
3. Ti key wazîfeyanê xo yê dersan virazenî/a?

.....
4. Ti bi ci şinî/a wendegeh?

.....
5. Nameyê embazanê to ci yê?

.....
6. Ti saete çend de şamî wenî/a?

BEŞÊ 11.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Barzan saete panc ra heta şeş temâseyê televîzyonî keno. ()
2. Barzan saete hewt û nêm de arayîya xo keno. ()
3. Barzan arayî dima kincanê xo xo ra dano. ()
4. Barzan saete hewt de şamî weno. ()
5. Barzan saete hewt de nişeno servîse û şino wendegehê xo. ()
6. Barzan arayî dima çenteyê xo wegêno. ()

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. perseno / Barzanî ra / Mamosta

.....

2. dest / Barzan / pêkeno / vano / û

.....

3. şuna / Ez / xo / dest û rîyê

.....

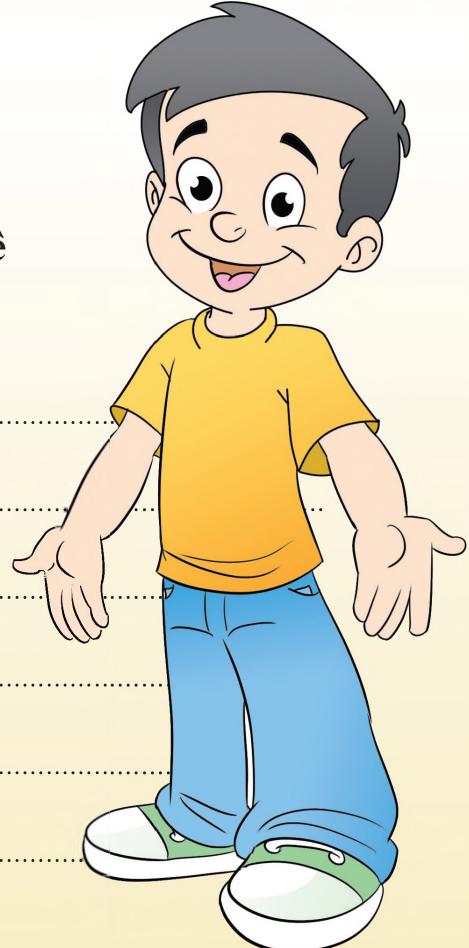
4. xo / porê/ şane / kena / Ez

.....

5. didananê / kena / xo / Ez / firçe

.....

6. nişena / servîse / Ez

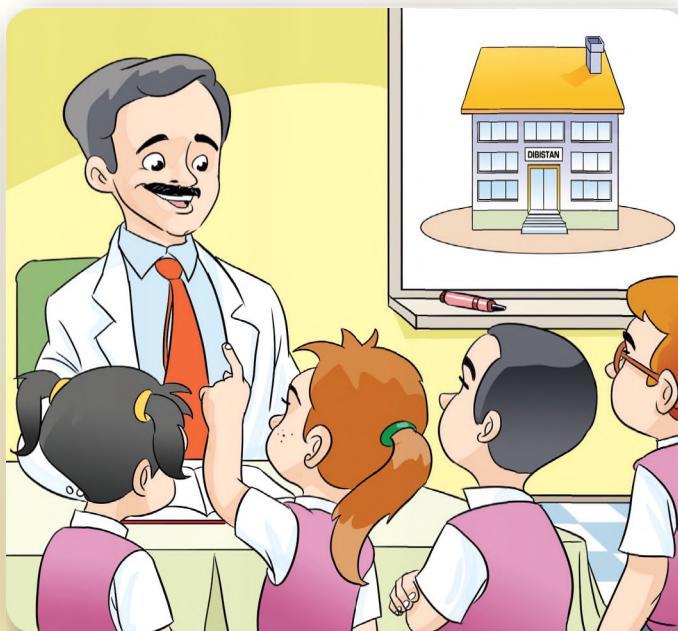
BEŞÊ 13.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.

1. Barzan nê nuşteyî de
2. Ez saete hewtê serê sibayî de
3. Ez çenteyê xo goreyê bernameyê sibayî
4. Ez nişena servîsa wendegehî
5. Ez didananê xo
6. Ez kincanê xo

*amade kena.
vurnena û perojîye wena.
hewn ra hişyar bena.
û agêrena keyeyê xo.
qalê rojêka xo keno.
firçe kena.*

BEŞÊ 14.
Demê şîire

Wendegeh

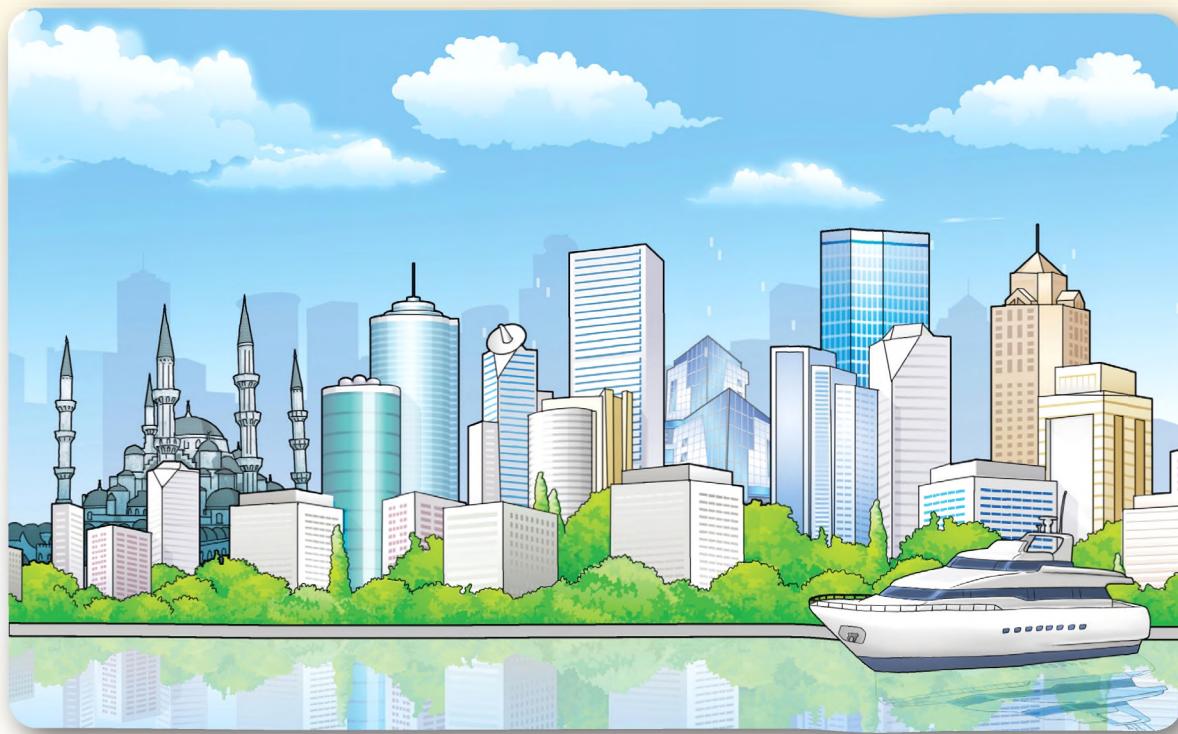
Wendegeh cayê dersan o
Cayê ma wendekaran o
Cayê embaz û dostan o
Hem zî cayê mamostan o

Kesê ke wendegehan de
Ha cayê wendekaran de
Cay qelem û defteran de
Hem zî cayê kitaban de

M. Malmîsanij

BEŞÊ 15.
Demê wendene û
goşdarîerdene

Bajar

Bajaran de gelek merdimî ciwîyênê û xebitînê. Bajaran de bînayê kan û neweyî, nizm û berzî; dikanî, wendegeh û nêweşxaneyî estê. Zafêriya ìnan de, îstasyonê trênan û lîmanê keştiyan estê. La bajarî goreyê dem û dewranî vurîyênê. Tayê bajarê demê verî, merkezê bazirganîye bîy. Nê bajarî nézdiyê lîmanan de û çatrayîranê muhîman de ameyê awankerdene. Zaf bajarê kanî dorûverê bircan de awan bîyê. Mabênen dewan û bajaran de gelek ferqî estbîy. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de rotêne. Nê seserranê peyênan de, dorûverê bajaran de gelek fabrikayî ameyê awankerdene. Zaf merdiman seba xebate, dewan ra bar kerdo şiyê nê bajaranê girdan. Coka bajarî leze gird bîyê. Zafêriya nufusê dinya bajaran de ciwîyêna û bajarî hîna zîyade benê. Tayê bajaran de bi milyonan merdiman cayê xo girewto.

(Ansiklopedîyê Qeçekan)

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Bajaran de çiyî estê?

.....

2. Bajarî goreyê çiyî vurîyênê?

..... V

3. Tayê bajarê demê verî, merkezê çiyî bîy?

.....

4. Tayê bajarê demê verêni kotî ameyê awankerdene?

.....

5. Bajarî çira leze gird bîyê?

.....

6. Zafêriya nufusê dinya kotî ciwîyêna?

.....

BEŞÊ 17.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê melumatê corêni pirr bikîn.

1. Bajaran de gelek ciwîyênê û xebitînê.

2. Bajaran de bînayê kan û neweyî, nizm û estê.

3. Tayê bajarê demê verî, merkezê bîy.

4. Tayê bajarê demê verî, nêzdîye lîmanan de û de ameyê awankerdene.

5. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de

6. Nê seserranê peyênan de, dorûverê bajaran de ameyê awankerdene.

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

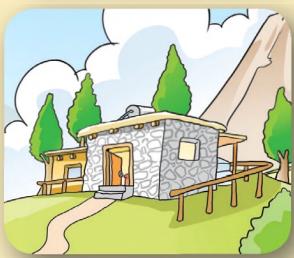
1. Bajaran de nêweşxaneyî çin ê. ()
2. Tayê bajarê demê verî, bajarê bazirganîye bîy. ()
3. Zaf merdiman seba gêrayîşî, dewan ra bar kerdo şiyê bajaran. ()
4. Zafêriya nufusê dinya dewan de ciwîyêna. ()
5. Tayê bajaran de bi milyonan merdiman cayê xo girewto. ()
6. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de rotêne. ()

BEŞÊ 19.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Bajar:
2. Wendegeh:
3. Lîman:
4. Fabrika:
5. Dewe:
6. Çatrayîr:

BEŞÊ 20.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.

1. Bajaran de gelek merdimî
2. Bajaran de wendegeh û
3. Bajarî goreyê
4. Tayê bajarê demê verî, merkezê
5. Bajarî çatrayîranê muhîman de
6. Dewijan çî-mîyê xo berdêne bajaran de

*dem û dewranî vuriyênê.
rotêne.
bazirganiye bîy.
nêweşxaneyî estê.
ciwîyênê û xebitîne.
ameyê awankerdene*

BEŞÊ 21.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. de / Bajaran / gelek / ciwîyênê / merdimî
-
2. gird / Bajarî / bîyê / leze
-
3. fabrîkayî / Gelek / awankerdene / ameyê
-
4. şiyê / bajaran / Zaf / bar / merdiman / kredo
-
5. bajaran de / Dewijan / rotêne / çî-mîyê xo
-
6. Bajaran de / estê / kanî / bînayê
-

UNÎTEYA

3.

LEŞE Û WEŞÎ

Biza ke weş qalena, şit nêdana.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Weşîya fek û didanan

Azad : Sînaya, didanê to gelek sipî û pak asenê. Ti didananê xo senî pawena?

Sînaya : Ez her serê sibayî badê ke arayîya xo bika, didananê xo firçe kena.

Azad : Ez zî her serê sibayî didananê xo firçe kena. La ancîna zî kermî dayo yew didanê mi ro.

Sînaya : Ez verê ke rakewa zî didananê xo firçe kena.

Azad : Ci heyf ke ez ge-ge xo vîr ra kena û verê rakewtene didananê xo firçe nêkena.

Sînaya : Ez hem serê sibayî û şanan didananê xo firçe kena hem zî layê didanan xebitnena.

Azad : Layê didanan çîyî rê beno?

Sînaya : Demo ke çîyêk keweno verê didanê merdimî, merdim bi layê didanan nê çîyî verê didanê xo ra vejeno.

Azad : Ez zî demo ke goşt wena, zaf rey goşt keweno verê didananê mi.

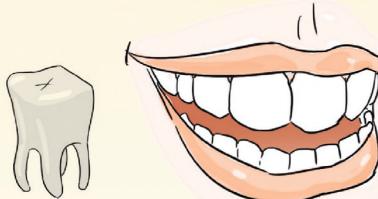
Sînaya : O wext ti zî şenî layê didanan bixebitnî.

Azad : Eke ez bixebitna didanê mi zî do sey didananê to sipî bibê?

Sînaya : Bêguman, eke ti her serê sibayî û şan de didananê xo firçe bikî û demo ke çîyêk bikewo verê didanê to ti layê didanan bixebitnî, didanê to zî do sipî û weş bimanê.

BEŞÊ 2.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Sînaya didananê xo senî pawena?

.....

2. Kermî dayo didanê kamî ro?

.....

3. Çiyê ke kewenê verê didanan, merdim ïnan bi çi vejeno?

.....

4. Sînaya verê ke rakewa didananê xo firçe kena yan ney?

.....

5. Kam ge-ge xo vîr ra keno û verê rakewtene didananê xo firçe nêkeno?

.....

6. Didanê kamî gelek sipî û pak asenê?

.....

BEŞÊ 3.
Demê nuştene

Goreyê melumatê cêrêni vera cumleyan “Azad” yan zî “Sînaya” binusîn.

1. Didanê to gelek sipî û pak asenê.

.....

2. Ez her serê sibayî badê ke arayîya xo bika, didananê xo firçe kena.

.....

3. Kermî dayo yew didanê mi ro.

.....

4. Ez verê ke rakewa zî didananê xo firçe kena.

.....

5. Ez demo ke goşt wena, goşt keweno verê didananê mi.

.....

6. Ez layê didanan xebitnena.

.....

BEŞÊ 4.
Demê wendene

Cumleyanê nêmçetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.

1. Ti didananê xo
2. Ez her serê sibayî
3. Zaf rey goşt keweno
4. Çi heyf ke ez ge-ge
5. Ez layê didanan
6. Layê didanan

*xebitnena.
çiyî rê beno?
xo vîr ra kena.
didananê xo firçe kena.
senî pawena?
verê didananê mi.*

BEŞÊ 5.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Kermî dayo yew didanê Azadî ro. ()
2. Goşt keweno verê didananê Sînaya. ()
3. Sînaya ge-ge xo vîr ra kena û verê rakewtene didananê xo firçe nêkena. ()
4. Azad her serê sibayî didananê xo firçe keno. ()
5. Didanê Azadî gelek sipî û pak asenê. ()
6. Sînaya layê didanan xebitnena. ()

BEŞÊ 6.
Demê wendene û
nuştene

Cewabanê persanê cêrênan bi “eya” yan zî “ney” bidîn.

1. Didanê to sipî yê?
2. Kermî dayo didananê to ro?
3. Ti her serê sibayî badê ke arayîya xo bikî/a, didananê xo firçe kenî/a?
4. Ti verê ke rakewî/a ti didananê xo firçe kenî/a?
5. Ti layê didanan xebitnenî/a?
6. Ti zî her şan didananê xo firçe kenî/a?

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê melumatê corêni pirr bikîn.

1. Tî didananê xo pawenî/a?
2. Ez zî her serê sibayî didananê xo kena.
3. Karmî dayo yew mi ro.
4. Layê çiyî rê beno?
5. Ez her serê sibayî û didananê xo firçe kena.
6. O wext ti zî şêni/a didanan bixebeitni/a.

BEŞÉ 8.
Demê wendene û
goşdarîerdene

Merkezê weşîya keyeyan

Gulçîne dersa sporî de zaf vaz daye û ereq da. Semedo ke têşan bîye, şuseyêk awa serdine kantîne ra herînaye û şimite. Demêk ra pey qirrika aye dejaye û veşê aye zîyade bî. Seba naye ra bi hawayêkê bêhalî şîye keye. Maya aye demo ke Gulçîne nê halî de dîye, ca de a berde merkezê weşîya keyeyan. Fîşa xo girewte û pabeyê dora xo vindetî. Gulçîne doktoran û derzînan ra gelek tersayêne. Demo ke dora ïnan ameye, zerrîya aye gulp-gulp kerd. Şîy zere, doxtorî bi keyfweşî va “şima xeyr amey” û keyfê ey bi Gulçîne ame. Gulçînê demo ke doktoro rihuyaye dî tersê aye şikîya. Muayenekerdene dima, doktorî aye rê derman nuşt û va:

-Hela vaje kîneka delale! To çi şimit ke qirrika to wina bîye?

Gulçîne va:

-Ap doktor, vizêr dersa sporî dima mi awa serdine şimite.

Doktorî va:

-Kêna mi, demo ke merdim ereq bido, ganî awa serdine nêşimo. Nika ra tepîya, badê dersa sporî ganî ti kincanê xo bivurna û awa serdine zî nêşima.

Gulçîne soz da doktorê xo û bi zerrîyêka rehete a û maya xo odaya doktorî ra vejîyay, şîy keye.

BEŞÊ 9.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Gulçîne kotî ra şuşeyêk awa serdine herînaye û şimite?

.....

2. Gulçîne qey şîye keye?

.....

3. Demo ke maya Gulçîne a ê halî de dîye se kerd?

.....

4. Gulçîne çiyî ra zaf tersayêne?

.....

5. Badê ke doktorî a muayene kerde, aye rê ci nuş?

.....

6. Doktorî Gulçîne ra se va?

.....

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Dersa sporî.....

2. Doktor:.....

3. Ereq:.....

4. Nêweşxane:.....

5. Qirrike:.....

6. Kinc:.....

BEŞÊ 11.
Demê wendene

**Cumleyanê nêmçetan yê cêrênan û melumatê
rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.**

1. Fîşa xo girewte û
2. Gulçîne doktoran û derzînan ra
3. Muayenekerdene dima,
4. Semedo ke têşan bîye, awa serdine
5. Demo ke dora ïnan ameye,
6. Demêk ra pey qirrika aye dejaye

*û veşê aye zîyade bî.
zerrîya aye gulp-gulp kerd.
kantîne ra herînaye û şimite.
pabeyê dora xo vindetî.
aye rê derman nuşt.
gelek tersayêne.*

BEŞÊ 12.
Demê nuştene

**Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan,
cumleyanê rastan virazîn û binusîn.**

1. zaf / Gulçîne / vaz daye

.....

2. şuşeyêk awa / Kantîne ra/ herînaye / serdine

.....

3. zîyade / aye / bî / Veşê

.....

4. merkezê weşîya keyeyan / berde / ca de / a / Maya aye

.....

5. tersayêne / doktoran ra / gelek / Gulçîne

.....

BEŞÊ 13.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Gulçîne dersa sporî de zaf vaz daye û ereq da. ()
2. Semedo ke têşan bîye, awa germine kantîne ra herînaye û şimite. ()
3. Demêk ra pey qirrika aye dejaye û veşê aye kêmî bî. ()
4. Fîşa xo girewte û pabeyê dora xo vindetî. ()
5. Gulçîne doktoran û derzînan ra gelek hes kerdêne. ()
6. Demo ke dora ïnan ameye, Gulçîne keyfweş bîye. ()

BEŞÊ 14.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê melumatê corêni pirr bikîn.

1. Muayenekerdene dima, doktorî aye rê nuşt.
2. To ci şimit ke qirrika to wina ?
3. Ap doktor, vizêr dersa sporî dima mi awa serdine
4. Kêna mi, demo ke merdim ereq bido, ganî awa nêşimo.
5. Nika ra tepîya, badê dersa sporî ganî ti kincanê xo
6. Gulçîne soz da xo.

BEŞÊ 15.
Demê wendene

Werfe pakîye ra hes kena

Werfe şodir hewn ra hişyar bîye, verê arayî dest û rîye xo bi sabun şutîy. A zana ke eke bi destanê nêşuteyan çiyêk biwera, mîkrobî do derbazê leşa aye bibê û a do nêweş bikewa. Werfe arayî ra pey, amadekarîya wendegehî kerde; porê xo şane kerd, nenûgê xo cira kerdî, didanê xo firçe kerdî û kincê xo xo ra day. Semedo ke teber serd bî, kincê germinî xo ra day. Werfe û embazanê xo, mabên de, baxçeyê wendegehî de kay kerd. Kayî ra dima şîye destşok û destê xo bi sabun şutîy. Werfe demo ke agêraye keye, kincê xo vurnay, şî awke de sereyê xo şut û kincê zereyê keyeyî xo ra day. Çunke kincê ke wendegeh de xo ra dabîy, qilêrin bîbîy. Semedo ke Werfe pakîye ra zaf hes kena, leza-lez nêweş nêkewena.

BEŞE 16.
Demê qiseykerdene
ú nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bidîn û binusîn.

1. Werfe ke şodir hewn ra hişyar bîye, se kerd?

2. Çira Werfe kincanê germinan xo ra dana?

3. Werfe mabêni de kamî reyra kay kerd?

4. Werfe û embazanê xo kayî ra dima se kerd?

5. Werfe demo ke agêraye keye, çira kincê xo vurnay?

BEŞE 17.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. şodir / Werfe / hişyar bîye / hewn ra

2. xo / şane kerd / Porê

3. day / germinî / Kincê / xo ra

4. xo / Destê / şutîy / bi sabun

5. cira kerdî / xo / Nenûgê

BEŞÊ 18.
Demê wendene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.

1. Werfe verê arayî
2. Werfe, destê xo
3. Werfe arayî ra pey,
4. Porê xo
5. Kincê xo
6. Semedo ke teber serd bî,

*bi sabun şutîy.
şane kerd.
xo ra day.
kincê germinî xo ra day.
dest û rîye xo bi sabûn şutîy.
amadekarîya wendegehî kerde.*

BEŞÊ 19.
Demê kayî

Xaçeperse

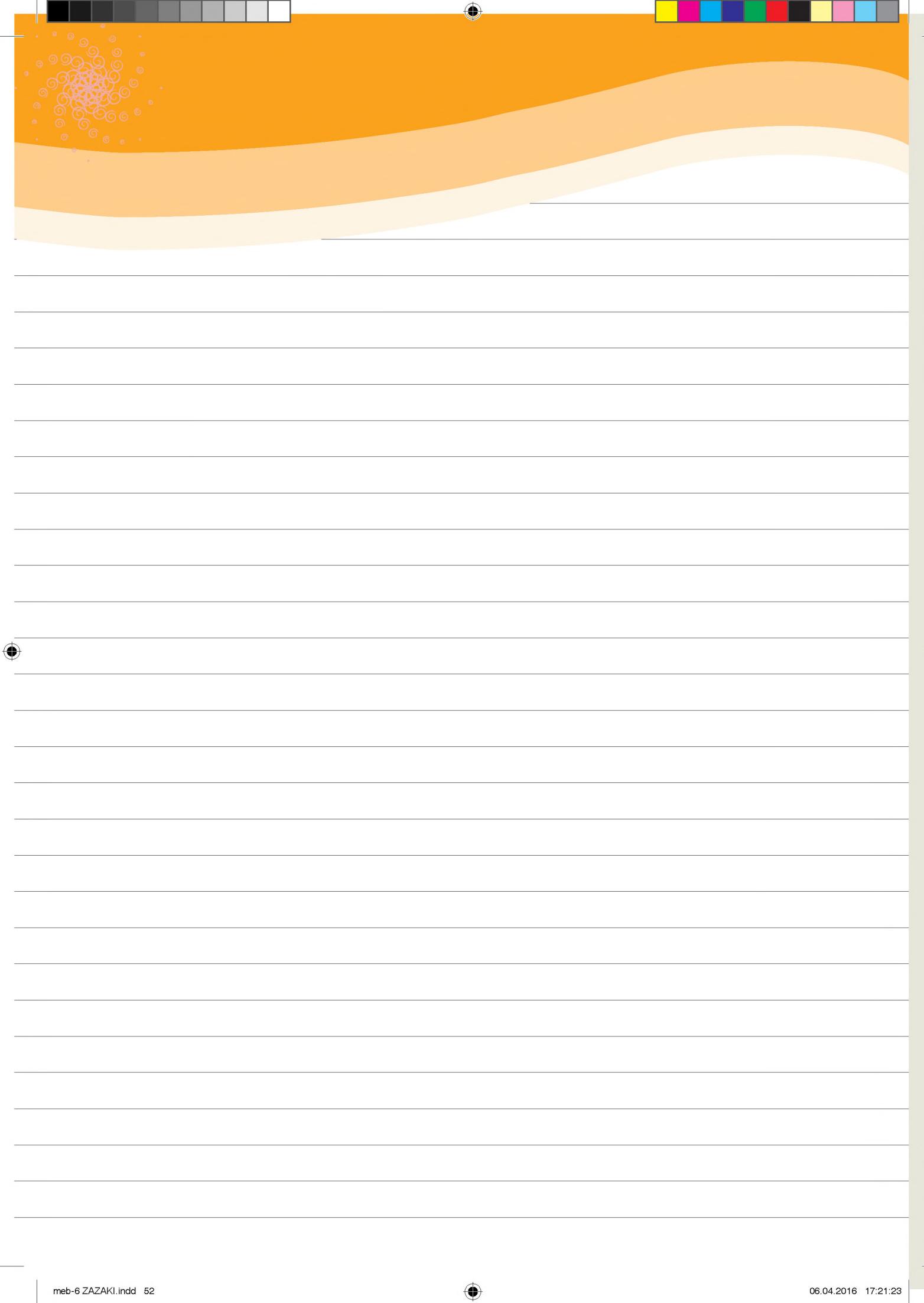
W	E	M	Î	K	R	O	B	U	W	Q
A	D	I	R	H	E	D	A	T	E	U
R	W	O	W	G	D	E	S	E	T	J
L	A	Y	Ê	D	I	D	À	N	À	N
E	G	T	D	E	R	Z	D	D	W	Ê
Ş	I	S	A	R	A	Î	E	E	E	W
E	R	E	Q	M	N	A	D	R	Ş	E
S	P	O	R	A	K	N	E	Z	Î	Ş
A	D	O	K	T	O	R	R	Î	Y	K
B	D	I	D	A	N	J	M	N	E	J
U	G	J	T	A	A	D	A	E	A	H
N	Ê	W	E	Ş	X	A	N	E	W	Q
P	A	K	Î	Y	E	R	J	U	D	F
F	M	U	A	Y	E	N	E	D	R	K

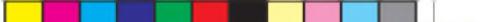
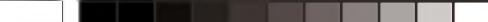
ADIR
DERMAN
DERZİNE
DIDAN
LEŞE

NÊWEŞ
MİKROB
MUAYENE
NÊWEŞXANE

DOKTOR
PAKİYE
SABUN
LAYÊ DIDANAN

WEŞİ
SPOR
EREQ

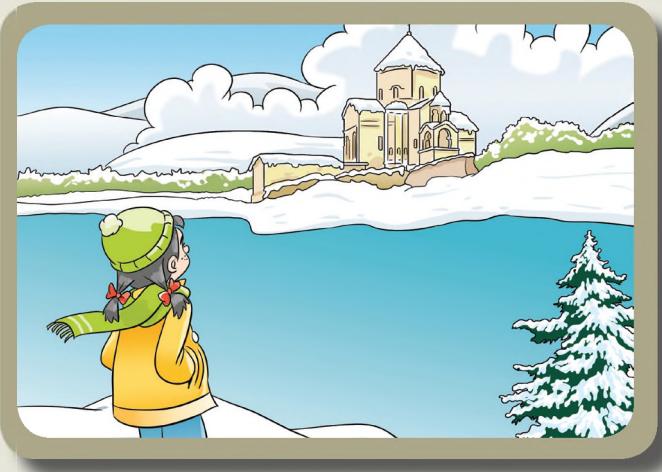
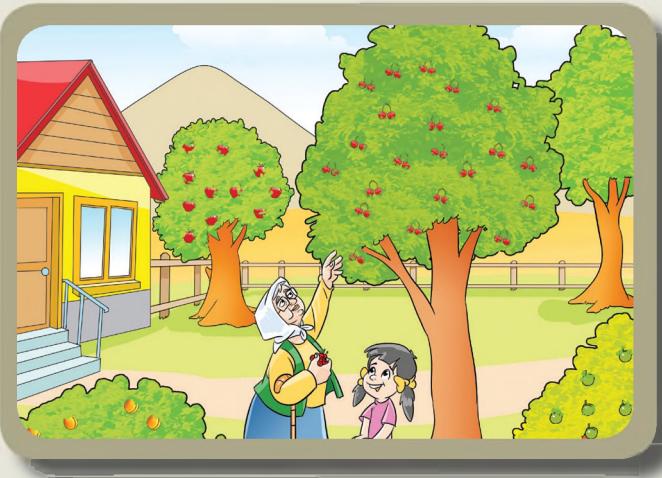

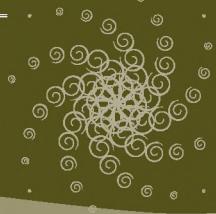
UNÎTEYA

4.

DEM SERRE Ü
SERR NAME

*Eke merdim kewt govende
ganî bireqisiyo.*

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Wisar

Nameyê mi Dilşad o. Emser zî sey serranê verênan ez menga adare de şîya mîyanê baxçeyê kalikê xo. Her ca bi vaş û vilikanê renginan xemiliyabî. Mîyanê ê vilanê rindan de bitaybetî kekvilanê zerd û sipîyan bala mi ante. Mi kalikê xo ra va:

-Kalo, ez şêna qevdêka kekvilan mamostayê xo rê biçîna?

Kalikê mi va:

-Biciwî lajê mi, ti zaf biaqil î. Seba rûmetdarîya to ya mamostayê to rê, ti şenî biçînî.

Mi zî bi zerrîweşî qevdêka kekvilan çînaye û mi verê xo da wendegehî.

BEŞÊ 2.
Demê wendene û
nuştene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Dilşad emser newe şîyo baxçeyê kalikê xo. ()
2. Dilşad menga gulane de şîyo baxçeyê kalikê xo. ()
3. Dilşad mamostayê xo ra hes keno. ()
4. Dilşad mamostayê xo rê qevdêka kekvilan çîneno. ()
5. Kalikê Dilşadî nêverdano ke o kekvilan mamostayê xo rê bero. ()

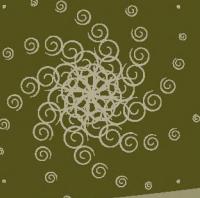

BEŞÊ 3.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni venganeyanê cêrênan bi çekuyanê rastan pirr bikîn.

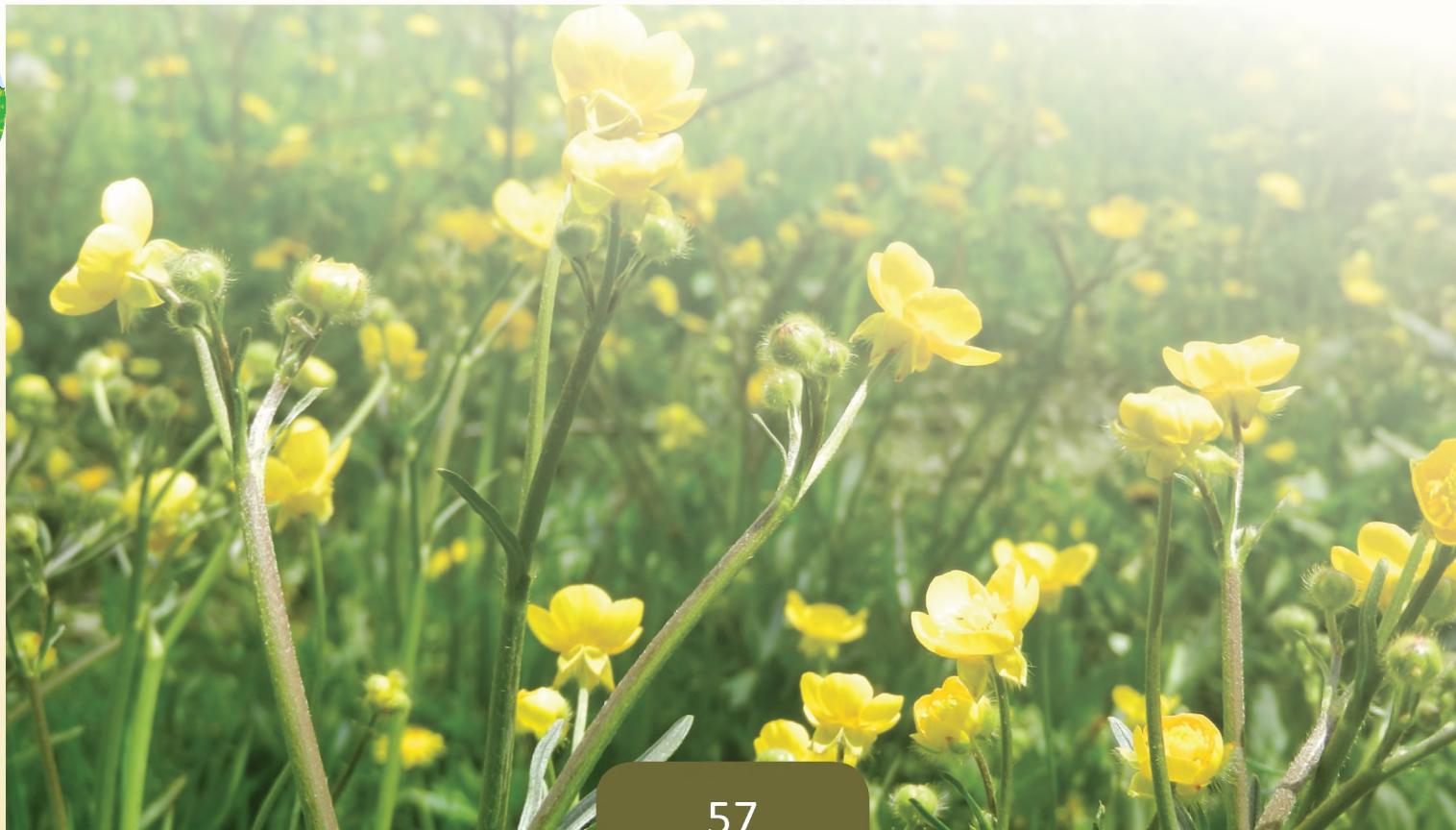
1. Emser zî sey serranê ez menga de şîya mîyanê baxçeyê kalikê xo.
2. Her ca bi vaş û vilikanê xemiliyabî.
3. Kalo, ez şêna kekvilan mamostayê xo rê ?
4. Seba mamostayê to rê, ti biçînî.
5. Mi zî bi qevdêka kekvilan çînaye û mi verê xo da

BEŞÊ 4.

Demê wendene û nuştene

Şima kamcîn vilan danê mamostayanê xo, binusîn û biwanîn.

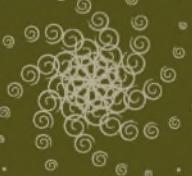
BEŞÊ 5.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Hamnan

Nameyê mi Gulsim a. Keyeyê ma Dîyarbekir de yo. Hamnanan Dîyarbekirî de gelek germ o. Coka ma menga tebaxe de şinê Licê, keyeyê pîrika mi. Demo ke ma deşta Dîyarbekirî ra viyarenê, cuwenê simerî û lodê genimî çimanê ma ver ra kewenê. Çunke hamnan demserra çînitene û wedardayena terkeyan a. Pancas kîlometreyî ra pey, deşta zerde qedîyêna û koyê bi dar û beran dest pêkenê. Xora Licê zî mîyanê koyanê bi dar û beran de ya û verê keyeyan de baxçeyî estê.

Ez tewr zaf baxçeyê keyeyê pîrika xo ra hes kena. Baxçeyê ìnan de sayêrî, müşmişêrî, alunçêrî û gilyazêrî estê. Veraşanan ma bi keye û kulfet şinê mîyanê baxçeyî. Pîrika mi sayan, müşmişan, alunçan û gilyazan dana mi. Dadîya mi, seba xoşawe gelek sayan û müşmişan huşk kena. Ez Licê ra gelek hes kena, çunke honik a û meyweyê aye zî weş ê.

BEŞÊ 6.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan binusîn.

1. Hamnanan hewayê Dîyarbekirî senîn o?

.....
2. Demo ke Gulsume şina Licê, deşta Dîyarbekirî de ci vînena?

.....
3. Gulsume şina keyeyê kamî?

.....
4. Gulsume tewr zaf çîyî ra hes kena?

.....
5. Baxçeyê keyeyê pîrika Gulsume de kamcîn darî estê?

.....
6. Dadiya Gulsume kamcîn meyweyan huşk kena û çira?

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni venganeyanê cêrênan bi çekuyanê rastan pirr bikîn.

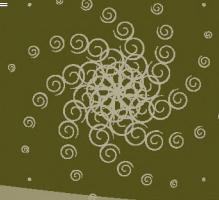
1. Ma menga de şinê Licê.

2. Demo ke ma deşta Dîyarbekirî ra vîyarenê, cuwenê û lodê çimanê mi ver ra kewenê.

3. Hamnan demserra û wedardayena a.

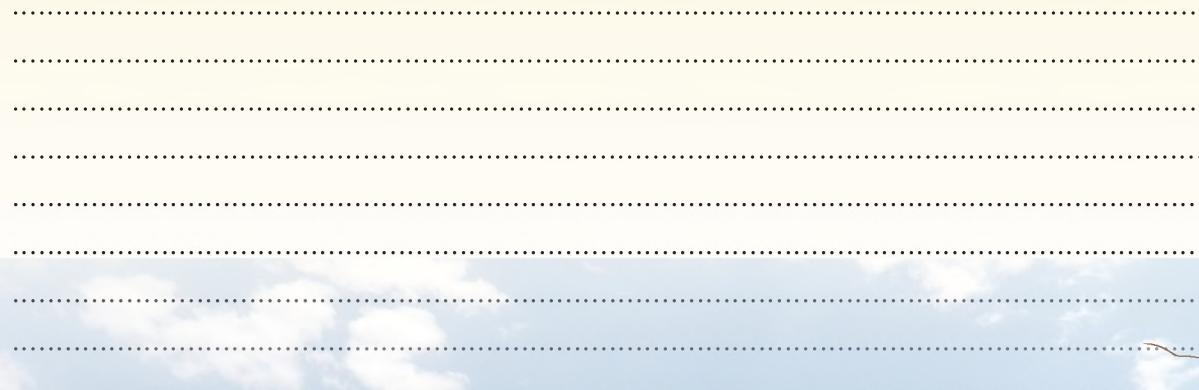
4. Pancas kîlometreyî ra, deşta qediyêna û koyê bi dar û beran dest pêkenê.

5. Ez Licê ra gelek, çunke honik a û weş ê.

BEŞÊ 8.
Demê wendene û
nuştene

**Hamnanî hewayê bajarê şima senîn o û na demserre de bajarê
şima de çi vurîyayîşî benê, binusîn û biwanîn.**

BEŞE 9.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Payîz

Nameyê mi Polat o. Ez verê ra aşma êlule ra hes kena. Çunke na aşme de hewa honik beno. Seba naye ra, ez dadîya xo ra destûr wazena û bi keyfweşî teber ra embazanê xo reyde kay kena. Demo ke ma binê daran de ronişenîme, pelê ïnan rijîyênê û ma ser de yêne war. Demo ke ez na menzeraya daran vînena, zerrîya mi zîz bena û ez bi xemgînî şina keye.

Şan de mi babîyê xo ra va:

-Bâwo, qey payîzî pelê daran rijîyênê û wisarî reyna yêne?

Babîyê mi va:

-Lajê mi, her demserre de tebîet vurîyêno. Payîzî semedo ke serd vêşî beno pelê daran rijîyênê. Wisarî reyna yêne û darî xo newe kenê.

BEŞÊ 10.
Demê wendene û
nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan binusîn.

1. Polat qey aşma êlule ra hes keno?

.....
2. Seba çiyî ra zerrîya Polatî zîz bena?

.....
3. Polat key û kamca de embazanê xo reyde kay keno?

.....
4. Polat babîyê xo ra ci perseno?

.....
5. Babîyê ey cewabêkê senînî dano Polatî?

BEŞÊ 11.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrênan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

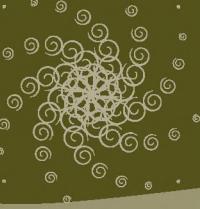
1. verê ra / ra / Ez / aşma êlule / hes kena

.....
2. ra / va / babîyê xo / Şan de / mi /

.....
3. qey / payîzî / rijîyênê / Bawo / pelê daran

.....
4. Lajê mi / vurîyêno / tebîet / her demserre de

.....
5. vînena / Demo ke / na menzeraya daran / zîz bena / ez / zerrîya mi

BEŞÊ 12.

Demê wendene û nuştene

Şima zî demserra payîzî û vurîyayîşane na demserre ser o fikranê xo binusîn û biwanîn.

BEŞÊ 13.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Zimistan

Nameyê mi Werfe. Ez bajarê Wanî de ciwîyêna. Zimistanan bajarê ma çar-panc aşmî binê vewre de maneno. Vewre hem koyê Erekî hem dar û beran hem zî kuçe û keyberanê bajarî nimnena. Ë demî de tena Gola Wanî bi rengê xo yê keweyî sey verê manena. Bitaybetî aşma çeleyî û sibate de na menzera hîna weş bena. Herçiqas ke hewa serdin bo zî ez ancîna zimistananê Wanî ra hes kena.

BEŞÊ 14.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Werfe Wan de ciwîyêna. ()
2. Zimistanan bajarê Wanî çar-panc aşmî binê vewre de nêmaneno. ()
3. Werfe aşmanê çeleyî û sibate ra hes nêkena. ()
4. Werfe zimistananê Wanî ra hes kena. ()
5. Zimistanan Wan de serd nîyo. ()
6. Wan de gelek vewre varena. ()

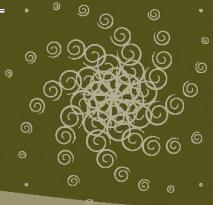

BEŞÊ 15.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Cumleyanê nêmcetan yê cêrênan û melumatê rastî yê vera ïnan biresnîn yewbînî.

1. Bi taybetî aşma çeleyî û sibate de
2. Ez bajarê Wanî de
3. Zimistanan bajarê ma çar-panc aşmî
4. Vewre kuçe û keyberanê bajarî
5. È demî de tena Gola Wanî bi rengê xo yê keweyî
6. Herçiqas ke hewa serdin bo zî ez ancîna

*nimmena.
zimistananê Wanî ra hes kena.
sey verê manena.
ciwîyêna.
na menzera hîna weş bena.
binê vewre de maneno.*

BEŞÊ 16.

Demê wendene û
nuştene

Zimistanî bajaranê şima de çi vurîyayîşî benê,
binusîn û biwanîn.

BEŞÊ 17.
Demê nuştene

NÎSANE

SIBATE

ÇELE

**TEŞRÎNA
VERÊNE**

HEZÎRANE

**Goreyê nameyanê aşman yê corênan cewabanê persan
yê cêrênan binusîn.**

1. Nameyê aşma yewine yo.
2. Nameyê aşma dîyine a.
3. Nameyê aşma hîrêyine a.
4. Nameyê aşma çarine a.
5. Nameyê aşma pancine a.
6. Nameyê aşma şeşine a.
7. Nameyê aşma hewtine a.
8. Nameyê aşma heştine a.
9. Nameyê aşma newine a.
10. Nameyê aşma desine a.
11. Nameyê aşma yewendesine a.
12. Nameyê aşma diwêşine a.

GULANE

TEMMUZE

KANÛNE

TEBAXE

ÊLULE

ADARE

**TEŞRÎNA
PEYÊNE**

BEŞÊ 18
Demê nuştene

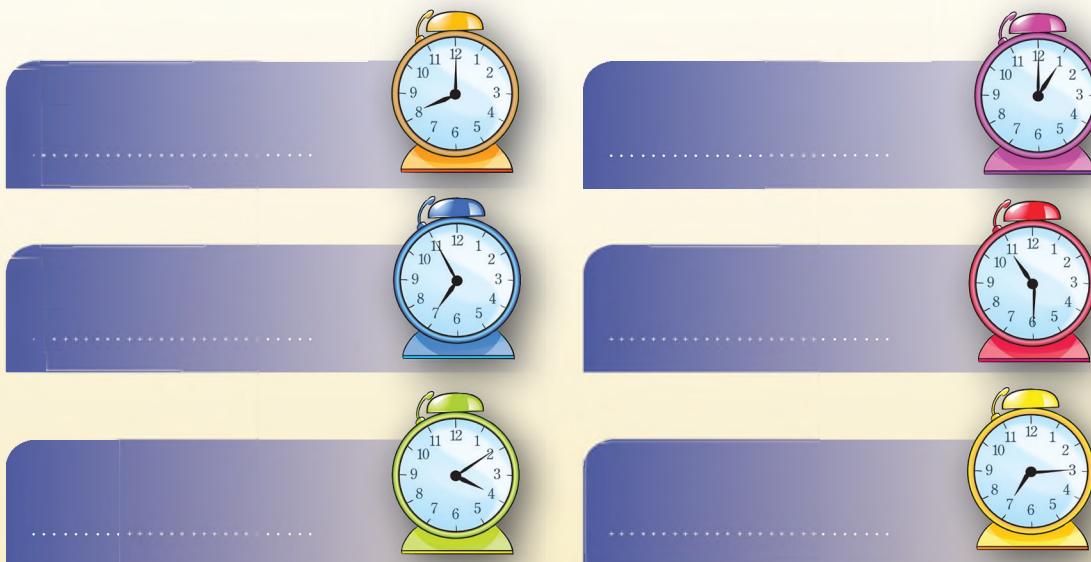
Venganeyanê cêrênan bi nameyanê nê rojan pirr bikîn.

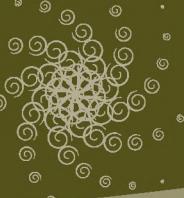
1. Nameyê roja yewine..... yo.
2. Nameyê roja dîyine..... yo.
3. Nameyê roja hîrêyine..... yo.
4. Nameyê roja çarine..... yo.
5. Nameyê roja pancine..... yo.
6. Nameyê roja şeşine..... yo.
7. Nameyê roja hewtine..... yo.

BEŞÊ 19.
Demê nuştene

Saetanê cêrênan ra biewnîn û saete çend a, binusîn

Wendêgê çapî demas o
Çapî wendêgê demas o
Çapî demas o demas o
Hewt oçapî demas o

Koal he wendêgê de
Hewt oçapî demas de
Çapî demas o demas de
Hewt oçapî demas de

BEŞÊ 20.
Demê çibenokan

Hîrê tas ê,
Hîrê bintas ê,
Hîrê meymûnek ê,
Hîrê reqas ê.
No çi yo?

sâete

Çiyê mi estê,
Hewt ê, nêbenê heşt.
Çi yê?

rojê hewtayî

Çiyê mi estê,
Çar ê, nêbenê panc.
Çi yê?

demserri

Wendêgê çapî demas o
Çapî wendêgê demas o
Çapî demas o demas o
Hewt oçapî demas o

Koal he wendêgê de
Hewt oçapî demas de
Çapî demas o demas de
Hewt oçapî demas de

BEŞÊ 21.
Demê Şîre

Zimistan

Serd û puk pey de ame
Xo paweno şar heme

Payîz şî zimistan o
Merdim serdî ra zano

No va vayê koyan o
Ge vewr a ge varan o

Serd ame zimistan o
Va ha vewre vay dano

Zimistano giran o
Peynî de o zî şono

R. Barîçek

BEŞÊ 22.
Demê nuştene

Goreyê melumatê şîra corêne cewabanê persanê cêrênan binusîn

1. Merdim senî zano ke payîz şîyo û zimistan ameyo?

2. Serd û puk ke pey de ame şar heme se keno?

3. Zimistanî kamcîn varişî varenê?

4. Çi vewre vay dano?

5. Zimistan peynî de se beno?

BEŞÊ 23.
Demê nuştene

Çekuyanê cêrênan mîyanê cumleyêke de bixebitnîn.

1. Puk:.....
2. Vayê koyan:.....
3. Varan:.....
4. Vewre:.....
5. Vay dayene:.....
6. Xo pawitene:.....

UNÎTEYA

5.

ÇÎYÊ WERDİŞ
Û ŞIMITİŞÎ YÊ MA

Her vaş kokê xo ser o zergûn beno.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

Çîyê werdiş û şimitişî yê ma

Ez do leteyê
keta biwera.

Ti do piranêk
penîr biwerî.

O do puncêke
pîyaz biwero.

Ma do biney rûnê
keleyî biwerê.

Şima do tasêke
mast biwerê.

Ê do sêniyêke riz
biwerê.

Ez do awa sûsi
bişima.

Ti do doyê serdinî
bişimî.

O do awa müşmişan
bişimo.

Ma do çayêka
zelale bişimê.

Şima do müşewşî
bişimê.

Ê do awa hêniyê
dewe bişimê.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene

Venganeyanê cêrênan goreyê cemê werdî, bi çekuyanê
munasiban pirr bikîn.

Ez do arayî de bişima.

Ma do perojîye de biwerîme.

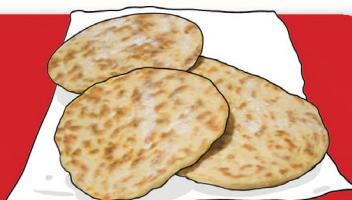
Şima do şamî de biwerê.

Paşîve de merdim şêno hem bişimo hem zî biwero.

awa müşmişan

keta

mişewşî

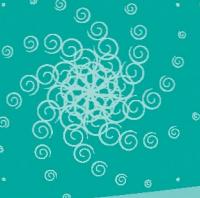

riz

mast

BEŞÊ 3.
Demê wendene û
goşdarîkerdene

- Siyabend** : Bawer, bê ma şirê keyeyê ma, maya mi şiranîyêke viraşa.
- Bawer** : Çi viraşto?
- Siyabend** : Kunefe.
- Bawer** : O ci yo?
- Siyabend** : Şiranîyêka mintiqayî ya.
- Bawer** : Çîyi ra virazenê?
- Siyabend** : Penîrê tezeyî, ardan û dimsî ra.
- Bawer** : Senî virazîyêno?
- Siyabend** : Penîrê tezeyî kenê hurdî, dekenê quşxaneyî û penîr helîno.
- Bawer** : Dima?
- Siyabend** : Dima, tayê ardan erzenê ver û têv danê, hetanî ke sûr beno. Badê ke sûr bî, tasêk şerbetê dimsî veradanê ser û hebêna sûr kenê, beno kunefe.
- Bawer** : Ti nînan senî zanî?
- Siyabend** : Verê di hewteyan demo ke maya mi viraştî, mi bala xo dabî.
- Bawer** : Himm, wina aseno ke zaf weş o! Ez maya xo ra destûr gêna û yêna.
- Siyabend** : Hol o, ez pabeyê to ya.

BEŞÊ 4.
Demê kayî

Rojnuşteyê Zeynebe ra

Ewro seba wezîfeyê dersa Zanayîse Cu, mi pîrika xo de suhbet kerd. Mi aye ra pers kerd gelo sewzîyê hamnanî kamcîn ê? Aye zî cewab da û va: Firingî, ecur, îsot, balcane, xîyar, kuy... Mi va, nêyê ke to vatî nînan ra tayê zimistanî zî deresenê. Aye va, eya nînan ra tayê zimistanî serayan de zî deresenê la ma ïnan ra vanê sewzîyê hamnanî. Dima ez aye ra musaya ke kelem, kartole, îspenax, silqe û xas zî sewzîyê zimistanî yê. Pîrika mi heştay û panc serrî ya û hîna zî xo ser o ya. Werdanê sewzîyinan ra zaf hes kena. Ez şîya ra aye, ez zî werdanê sewzîyinan ra zaf hes kena.

Nê sewzî û
meyweyan ra
tena sewzîyan
goreyê
demserranê
ïnan biresnîn
yewbînî.

Hamnan

Firingî
Kelem
Mişmişe
Kartole
Balcane
Ecur
Xewxe

Zimistan

BEŞÊ 5.
Demê wendene

Axa û xizmetkar

Axa, rojêk nêweş kewt. Venga xizmetkarê xo da û va:

-Şo doktorî ra vaje, “axayê mi nêweş kewto; serê ey masayo bîyo kuy, pîrniya ey masaya bîya bûncike, harmeyê ey masayo bîyo xîyar, pîzeyê ey bîyo hindî”?

Xizmetkarî va:

-Axa, ez do vajî, “axayê mi bîyo bostan”.

(Folklorê kurdan ra)

(portreya G. Arcimbolodo)

BEŞÊ 6.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Şima zî derheqê werdiş û şimitişî de fiqrâyêke vajîn û binusîn.

BEŞÊ 7
Demê wendene

Bostanê ma

Verê çemî de bostanêkê ma yo gird esto. Ma her serre tede gelek çiyan ronanê. Ma emser bostanê xo kerd şes qarixî. Ma qarixa verêne kerda pîyaz. Ma yê dîyine kerda maydanoz. Ma yê hîreyine kerda kuyî. Qarixa çarine de ma firingî ronayê. Qarixa pancine de ma îsot ronayo. Qarixa peyêne ya nêzdîyê fekê çemî zî ma kerda besîlayî.

BEŞÊ 8.
Demê qiseykerdene û
nuştene

**Nazdare maya xo reyra şîye markete. Reyonêke ra tayê sewzî û
meyweyê ke dewe ra amebîy herînay.**

Eke nê sewzîyî bostanê verê çemî ra ameyê, nînan ra kamcînî nêkewtê selika Nazdare?

1. Firingî	5. Bamya
2. Kuy	6. Îsot
3. Balcane	7. Gizêr
4. Pîyazo teze	8. Beşîla

BEŞÊ 9.
Demê wendene

Çibenokê kalikê mi

Gule, embaza xo Sînaya reyra zarava kena. Vana, ma peynîya nê hewteyî de şîy keyeyê bawkalê mi. Baxçeyê ìnan zaf weş o. Tede hewzêke esta, darê meyweyî estê, sewziyê lezetiñî ameyê ronayene. Kalikê mi badê ke dar û sewziyê baxçeyî awe day, kursiyê verê hewze ser o ronişt û va: "Hela ez şima tutan ra çend çibenokan pers bika." Ez û birayê xo ma verê linganê ey de roniştê û ma bi meraq goşdarîya ey kerde. Bawkalê mi çar çibenokî ma ra pers kerdî. Hela ez zî to ra pers bika, ti do bizana?

Deva nîya, deva ra berzêr a,
Hingimên nîya, hingimênî ra weşêr a,
Jehr nîya, jehrî ra talêr a.
Na çi ya?

گۆزەرە

Yew çîyê mi esto,
Veyveke zere de ya,
Porê aye teber a.
No çi yo?

لازۇت

Yew çîyê mi esto,
Sere seke sereyê minara,
A bi xo binê erdî ra.

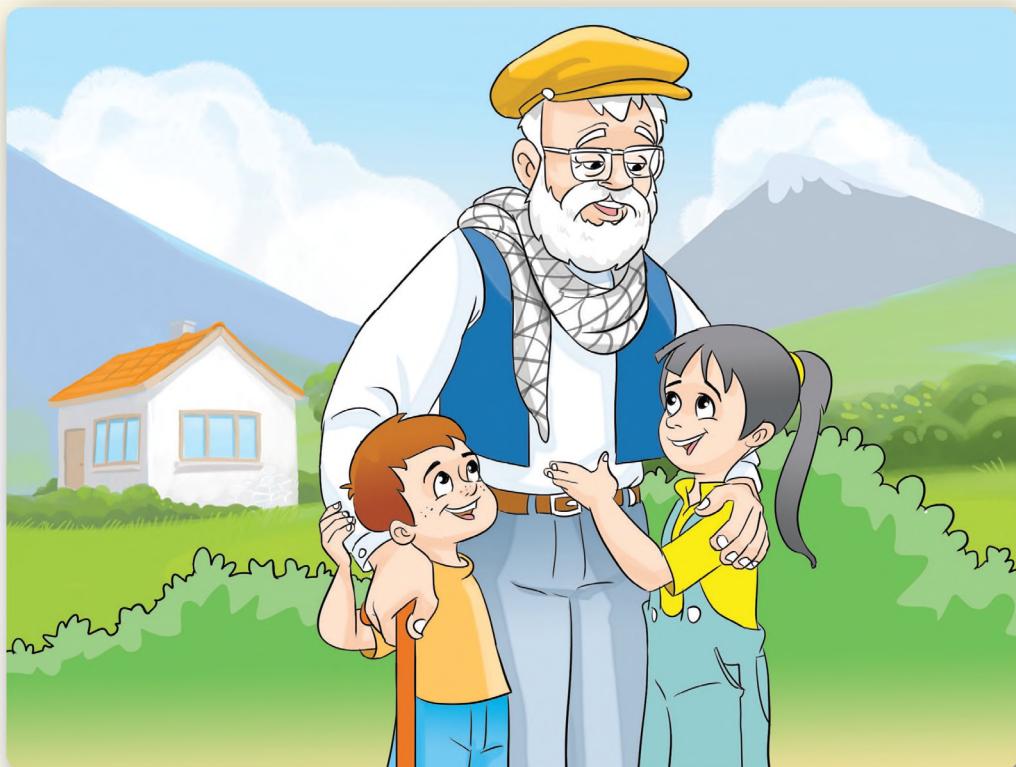
گىزەر/بۇنچىكە

Yew çîyê mi esto,
Teber hêşin o,
Zere neqîşin o,
Kilîto asinin o.
No çi yo?

زېبەس/ھىنەرى

BEŞÊ 10.
Demê qiseykerdene
û nuştene

**Şima zî derheqê çîyanê werdişî û şimitişî de
çibenokêk vajîn û binusîn.**

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

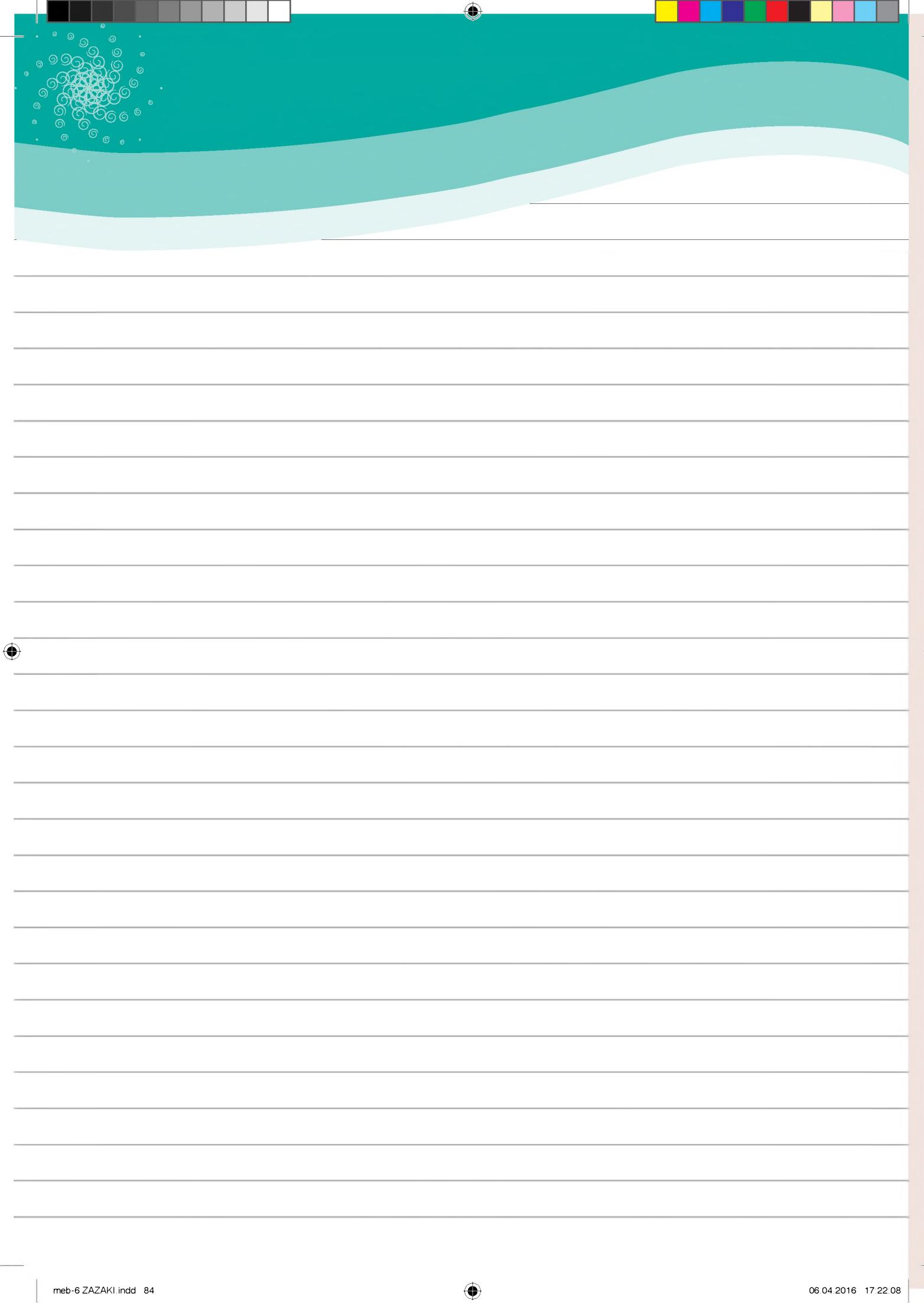

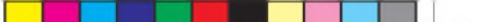
BEŞÊ 11.
Demê kayî

Xaçepersa cêrêne de nameyanê heşt çîyanê werdişî û şimitişî bivînîn.

A	E	B	L	O	Q	E	L	Î	P
X	O	Ş	A	W	E	D	O	K	A
A	Ç	Ş	E	R	B	E	T	S	T
K	A	A	B	I	K	E	T	S	Î
A	Q	Û	K	A	N	Î	B	A	R
K	E	B	A	B	I	K	E	D	A
I	S	R	M	I	M	E	L	Î	Ş
L	Ê	I	E	H	A	T	X	E	T
A	H	Z	H	Ê	K	A	U	Û	N
N	A	N	Î	K	Î	Y	R	L	O
Î	E	C	R	A	T	Ê	Y	A	W

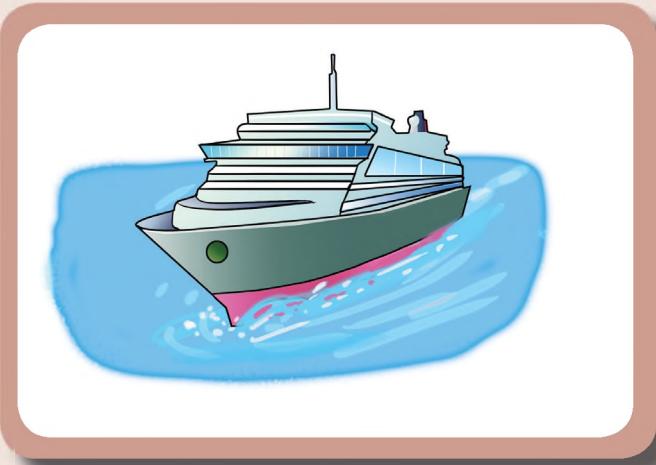

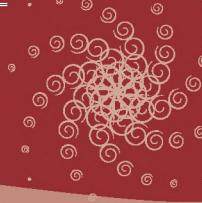
UNÎTEYA

6.

TRAFÎK Û SEYAHET

Golikê keyî gayê keyî ra nêterseno.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene

Bi teyara firayîş

Mîrxan û Korja di wendekarê unîversîte yê. Na vîst serra ke may û pîyê ïnan welat ra vejîyayê û Swêd de, bajarê Stokholmî de ciwîyênê. Mîrxanî û Korja qerar da ke emser şirê Dîyarbekir. La paseportê ïnan çin bîy. Eke kesêk biwazo welatêk ra şiro yewna welat, ganî paseportê ey estbo. ïnan zî xo rê pasaport vet.

Goreyê wesayîtanê bînan teyara hîna leze şina. La semedo ke teyara asan û demok kîlm de resena cayê xo, bîletê aye heme wesayîtan ra vayêr o. Kesê ke biwazî erjan bifirî, ganî cayê xo rew abîrnîn. Karê abîrnayîşê cayî ra vanê rezervasyon. Mîrxanî û Korja zî di aşmî verê ameyîşê xo rezervasyonê xo kerd û bîletê xo erjan day birnayene.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan binusîn.

1. Pasaport seba çiyî lazim o?

.....
2. Kamcîn wesayîte tewr leze şina?

.....
3. Mîrxanî û Korja çend aşmî verê ameyîşê xo rezervasyonê xo kerd?

.....
4. Seba ke raywanî bîlêtan erjan biherînê ganî çi bikîn?

.....
5. Rezervasyon çi yo?

BEŞÊ 3.
Demê wendene

Neqlkerdiş û rotarê teyarayan

Cayo ke teyarayî werzenê û yênê war ci ra rasteyê teyara yêno vatene. Ge-ge mabêne di rasteyanê teyara de firayîşê rasterastî nêbenê. O dem raywanî bi di teyarayan firenê. Teyaraya verêne raywanan bina yew rasteyê teyara de peye kena. Raywanî uca nişenê teyarayêka bîne û şinê cayê xo. Nê karî ra “neqlkerdiş” vanê. Swêd ra heta Dîyarbekir zî firayîşê rasterastî çin ê. Coka teyaraya verên ya Mîrخanî û Korja rasteyê teyara yê İstanbulî de vindete. Teyaraya Dîyarbekirî seba ke xirabe bîbî, badê heş saetan bi rotar weriştê û erey resaye rasteyê teyara yê Dîyarbekirî. Mîrخan û Korja bi taksî şiy keyeyê datê xo Zîwer Begî.

BEŞÊ 4.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni venganeyanê cêrênan pirr bikîn.

1. Cayo ke teyarayî werzenê û yênê war ci ra yêno vatene.
2. Ge-ge mabêne di rasteyanê teyara de nêbenê.
3. heta zî firayîşê rasterastî çin ê.
4. Teyaraya Dîyarbekirî seba ke xirabe bî, badê heş saetan weriştê.
5. Mîrخan û Korja bi şiy keyeyê datê xo Zîwer Begî.

Welatê ma de cayê seyahetî

Zîwer Beg Dîyarbekir ra yo. Mamostayêko teqawutbîyaye û zanaye yo. Biraza û birakênaya xo de, xonçaya werdî ser o dest bi xoşebere kerd. Korja datê xo ra pers kerd:

-Dato, welatê ma de kamcîn cayê turîstîkî estê?

Zîwer Beg bi na perse gelek şa bî û va:

-Biewnî Korjaya mi, her cayê welatê ma turîstîk o. Ez do nameyê çend bajaranê tarîxîyan to rê vaja:

Dîyarbekir, Gêl, Farqîn, Licê, Bazîd, Bidlîs, Tetwan, Riha, Cizîre, Şernex.

BEŞÊ 6.
Demê wendene

Goreyê melumatê corêni cewabanê persanê cêrênan bivînîn.

1. Kam Dîyarbekir ra yo?
a) Mîrxan b) Zîwer Beg c) Korja
2. Zîwer Begî, biraza û birakênaya xo de, xonçaya werdî ser o dest bi çi kerd?
a) Raywanî b) Werd c) Xoşebere
3. Zîwer Beg bi persa Korja se bî?
a) Xemgîn b) Hêrs c) Şa
4. Zîwer Begî nameyê kamcîn bajarî xo vîr ra kerd?
a) Meletî b) Tetwan c) Dîyarbekir

Riha

BEŞÊ 7.
Demê wendene

Cayê Seyahetî-1

Mîrzan û Korja, melumatê ke Zîwer Begî day ïnan ra gelek keyfweş bîy. La meraqê ïnan zî hîna zîyade bi. Roja bîne pîya şîy bedenê Dîyarbekirî ser. Weyra Mîrzanî datê xo ra pers kerd:

- Dato, to rê zehmet ma rê qalê cayanê seyahetî yê nê bajaran bike.
- De hol o. Ma do ewro qalê tayê cayanê seyahetî bikî.
- Dato, na rey ez do binusa. To rê zehmet hêdî vaje.
- Beno cîgera mi. Bajar bi bajar tayê cayê muhîmî yê seyahetî nê yê:

Şikeftê Hesûnî, Farqîn

Medreseya Şerefiye, Bidlîs

DÎYARBEKIR DE : Bedenê Dîyarbekirî, Çemê Dîcle, Pirdo Despance, Camîyo Gird, Dêrê Meyrema.

BAZÎD DE : Qesra Îshaq Paşayî û Gorê Ehmedê Xanî.

BIDLÎS DE : Kelaya Bidlîsi, Medreseya Şerefiye, Gola Nemrûdî, Sîpanê Xelate.

RIHA DE : Kelaya Riha û Gola Maseyan.

CIZÎRE DE : Çemê Dîcle, Koyê Cûdî, Birca Beleke, Gorê Mem û Zîne, Medreseya Sûre û Gorê Nuh Pêxemberî.

FARQÎN DE : Camiyê Selahedînê Eyubî, Kelaya Zembîlfiroşî û Şikeftê Hesûnî.

BEŞÊ 8.
Demê kayî

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan
herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

1. Gorê Ehmedê Xanî Dîyarbekir de yo. ()
2. Farqîn de Camîyê Selahedînê Eyubî esto. ()
3. Gola Maseyan Cizîre de ya. ()
4. Bidlîs de Gola Nemrûdî esta. ()
5. Pirdo Despance Dîyarbekir de yo. ()

BEŞÊ 9.
Demê kayî

Nameyê bajaran û cayanê cêrênan biresnîn yewbînî.

1. Dîyarbekir	Gola Maseyan
2. Bazîd	Gorê Mem û Zîne
3. Bidlîs	Kelaya Zembîlfiroşî
4. Riha	Gola Nemrûdî
5. Cizîr	Qesra Îshaq Paşayî
6. Farqîn	Pirdo Despance

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Cayê Seyahetî-2

Zîwer Begî, Mîrxan û Korja berdî Pirdê Despanceyî ser. O bi xo, seba ke boyâ xo verado, şî seyrangehê verê çemî. Dima Mîrxan û Korja zî şiy leyê ey û Korja va:

-Dato, ti şenî tayê cayanê bînan yê seyahetî zî vajî?

Zîwer Begî va:

-Iiii, tayê cayê bînî zî nê yê:

Sêrt, Mêrdîn, Dara, Colemêrg, Miks, Wan, Kolik, Semsûr, Dêrsim, Hîzan.

BEŞÊ 11.
Demê nuştene

Pirdo Despance, Camîyo Gird, Dêrê Meyrema, Qesra İshaq Paşayî, Gorê Ehmedê Xanî, Kelaya Bidlîsî, Medreseyâ Şerefîye, Gola Nemrûdî, Sîpanê Xelate, Kelaya Riha, Gola Maseyan, Birca Beleke, Gorê Mem û Zîne, Medreseyâ Sûre, Gorê Nuh Pêxemberî, Kelaya Zembîfiroşî, Şikeftê Hesûnî.

Listeya corêne ra nameyanê gole, kela, gor û medreseyan vejîn.

1. Kela:
2. Gor:
3. Medrese:
4. Gole:

BEŞÊ 12.
Demê wendene

Çemê Feratî û Dîcle

Mîrzan û Korja seyahetê xo yê Dîyarbekirî ra gelek keyfweş bîy. Rojêk zî şîy Fîsqeya û Camîyê Hezretê Silêmanî. Uca dî ke Çemê Dîcle binê Bedenê Dîyarbekirî de herikêno. Demo ke agêray keye Mîrzanî pers kerd:

-Dato, ti şênî ma rê hebê qalê Çemê Dîcle bikî?

-Biewnîn delalê mi. Welatê ma de di çemê zaf muhîmî estê: Ferat û Dîcle. Ferat, çemê tewr derg yê welatê ma yo. No çem erdê Xarpêt, Meletî, Semsûr, Riha û Dîlokî ra herikêno. Dîcle zî erdê Pîran, Dîyarbekir, Heskîf û Cizîre ra derbaz bena. Mintiqaya mabênenê nê her di çeman ra Mezopotamya yêno vatene. Mezopotamya de gelek cayê tarîxî û turîstîkî estê. La bitaybetî ê bajarê ke Ferat û Dîcle mîyanê ìnan ra vîyarenê gelek weş ê.

BEŞÊ 13.
Demê qiseykerdene û
nuştene

Şima zî nameyanê tayê çeman vajîn û binusîn.

1.
2.
3.
4.
5.

BEŞÊ 14.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Trafîkê Diyarbekirî

Keyeyê Zîwer Begî Peyas de yo. Mintiqaya Peyasî, hetê cugeh û sîteyanê modernan ra zaf averşî yayî ya. Korja û Mîrxanî seyahetê xo yê Berê Koyî qedêna, weniştî otobusa mîyanê bajarî û amey keyeyê Zîwer Begî. La semedo ke Peyas, Berê Koyî ra gelek dûrî yo, Korja û Mîrxan hebê erey resay keyeyê Zîwer Begî. Demo ke Zîwer Beg înan vera şî, Mîrxanî va:

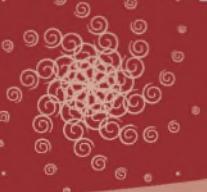
- Bibexşe Dato, ma erey kewtî, ma ti dayî vindetene.

Zîwer Begî va:

- Nê nê cîgera mi, muhîm nîyo. Dîyarbekir de trafîk hebê zor o. Ez ewro wazena fikranê şima yê derheqê trafîkê Dîyarbekirî de goşdarî bika.

Korja:

- Dato, mi trafîkê Dîyarbekirî de gelek çîyê pozîtîfi dîy. Sey nimûne, wesayîti qet cilaya sûre de nêvîyarenê. Cayê cilayan de peyavîyerî estê û raywanî uca ra şinê.

Wesayîtê komresî bêmabêñ yênê, raywananê xo gênê û hereket kenê. Raywanî dingan de vêşî nêvindenê. Otobuse de ciwanî ca danê kesanê pîlan û astengdaran.

Mîrxan:

-Dato, Korja çiyê pozîtîfi vatî, bi destûrê to ez zî do çîyanê negatifan vaja. Trafik de vengê kornayan vêşî estê. Wasîtayê komresî yê qiji, têqest kewenê. Trafik de no çiyêk rast nîyo. Seba naye ra zaf reyî qezayî benê. Kêmaneyêko bîn zî no yo ke mîyanê bajarî de rayîrê bîsîklêtan çin ê.

Zîwer Beg:

-Mîrxan, ti rast vanî. Verê rewşa trafikî xirabêr bî; Melîk Ehmed ra heta Berê Riha merdiman bi erebeyanê estoran çî-mî kiriştene. La Korja zî rast vana. Ewro trafik de averşîyayîşê zaf girdî estê. Taxanê neweyan û dorûverê bajarî de rayîrê gelek biserûberî ameyê viraştene. Ez hêvî kena ke kêmaneyê ke ti û Mîrxan vanî, do orte ra wedariyê.

BEŞÊ 15.
Demê nuştene

Bi çekuyanê têmîyanekanê cêrînan, cumleyanê rastan virazîn û binusîn.

1. Zîwer Begî /yo / de / Keyeyê / Peyas

2. ya / Peyasî / averşîyayî/ Mintiqaya / zaf

3. erey / Korja û Mîrxan/ hebê / Zîwer Begî / keyeyê /resay

4. çilaya / qet / de / sûre / Wesayîtî / nêvîyarenê

5. nêvindenê / de / vêşî / Raywanî / dingan

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene û
nuştene

Şima zî panc çîyanê pozîtîf û negatîfan yê trafîkê bajarê xo vajîn û binusîn.

Çiyê Pozitîfi:

1.
2.
3.
4.
5.

Çiyê Negatîfi:

1.
2.
3.
4.
5.

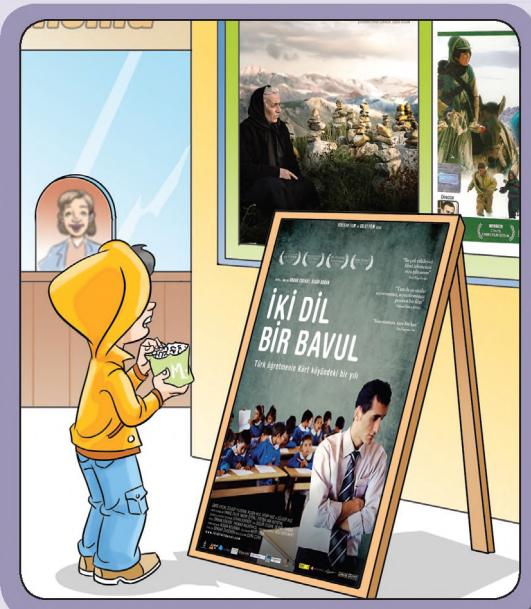

UNÎTEYA

7.

ÇALAKÎYÊ SERBESTÎ

Tena dare derdê dare zana.

Vateyê Verênan

BEŞÊ 1.
Demê wendene û
qiseykerdene

*Qeçekêno, şima do demê xo yê
serbestî de se bikîn?*

Çalakîyê Serbestî

Fîraze: Ez do
hîkayan biwana.

Kajîn: Ez do ê
resiman boyax bika.

Borane: Ez zî
do seba hîkayan
resiman viraza.

Paksar: Ez zî do
resiman çarçewa bika.

BEŞÊ 2.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni venganeyanê cêrênan pirr bikîn.

1. do ê resiman boyâ biko.
2. **Fîraze** do biwano.
3. do resiman çarçewa biko.
4. **Borane** do seba hîkayan virazo.

BEŞÊ 3.
Demê wendene û
qiseykerdene

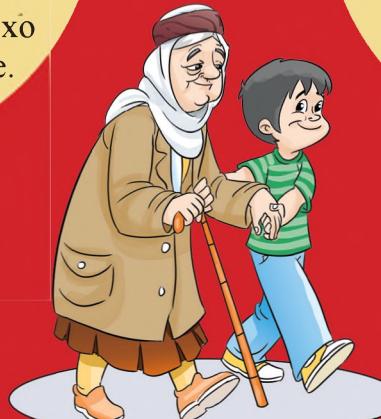
Qeçekêno, şima demê xo yê serbestî de se kerd?

Tajdîn: Mi embazanê xo
reyde gude kay kerde.

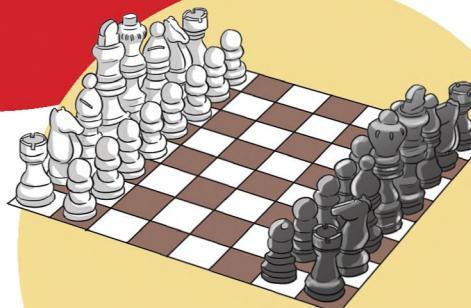
Gulîstane: Mi
temâşeyê filman kerd.

Şîrine: Mi hetkarîya
kesanê muhtacan kerde.

Elî: Mi Înternet de
keyepelê domanan
taqîb kerdi.

Alan: Mi embazanê xo
reyde kişik kay kerd.

BEŞÊ 4.
Demê kayî

Goreyê melumatê corêni nameyan û resimanê cêrênan biresnîn yewbînî.

1. Tajdîn

2. Şîrine

3. Hesen

4. Elî

5. Gulîstane

6. Alan

BEŞÊ 5.
Vateyê Pîlan

Vateyê Pîlan

*“Qewmêk eke bêkitab bibo
Maneno dewarê bêziwanî.”*

(Ehmedê Xasi)

Ehmedê Xasi

BEŞÊ 6.
Demê wendene û
qiseykerdene

Aşmîne:
Ez pîrika xo
ra goşdarîya
sanikan kena.

Hişyar: Ez û embazê xo ma
yewbînan ra çibenokan persenê.

Birûsk:
Ez kalikê
xo ra
lezvatokan
musena.

Sînan:
Ez dersanê xo
tekrar kena.

BEŞÊ 7.
Demê nuştene

Goreyê melumatê corêni venganeyanê cêrênan pirr bikîn.

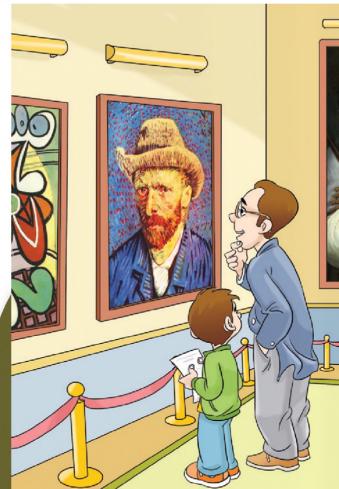
1.embazê xo yewbînan rapersenê.
2.dersanê xokeno.
3.kalikê xo ramuseno.
4.pîrika xo rakena.

BEŞÊ 8.
Cayê çalakîyan

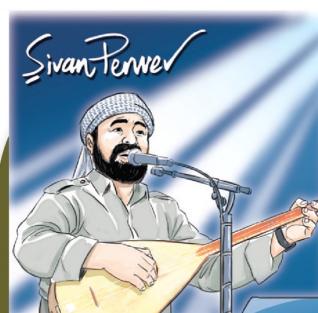
1. Sînema de temâseyê filman kenê.

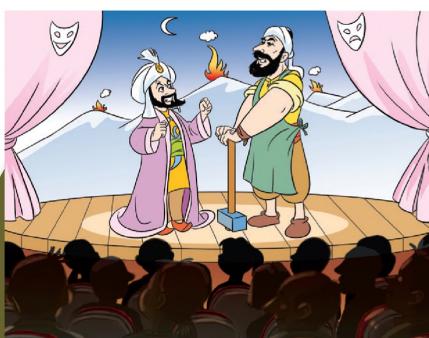
2. Ravistgehan de resiman musnenê.

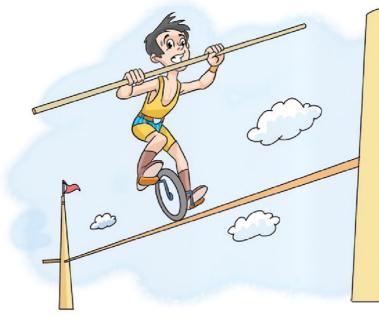
3. Maçanê futbolî stadyûman de kay kenê.

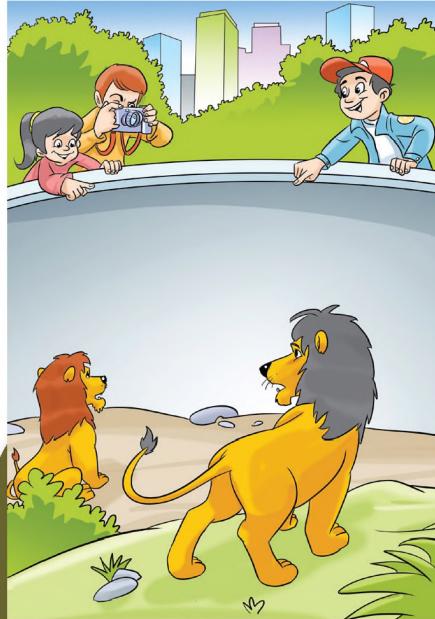
4. Deyîrbazî cayê konserî de deyîran vanê.

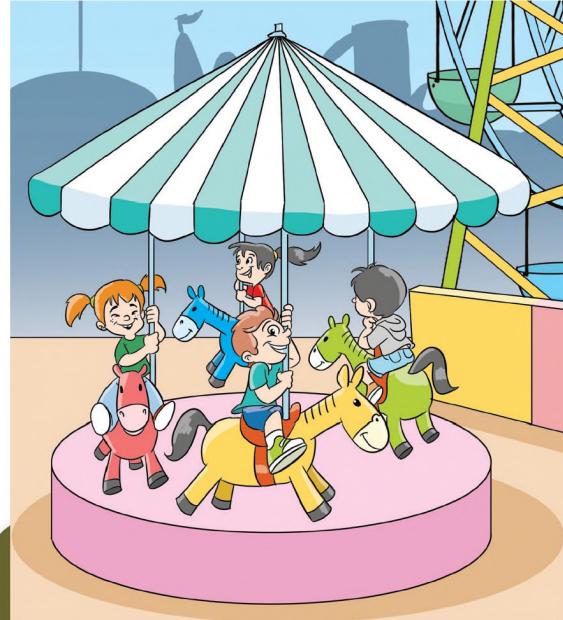
5. Tiyatrobazî salonanê tîyatroyî de kay kenê.

6. Canbazî sîrkan de hunerê xo musnenê.

7. Baxçeyê heywanan de
gelek heywanî ciwîyênê.

8. Lûneparke de gelek kayê domanan estê.

BEŞÊ 9.
Demê kayî

Nameyan û resimanê cêrênan biresnîn yewbînî.

Canbaz

Deyîrbaz

Tîyatrobaz

Fîlm

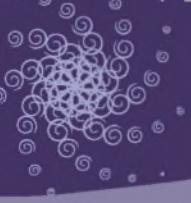
Resim

Futbol

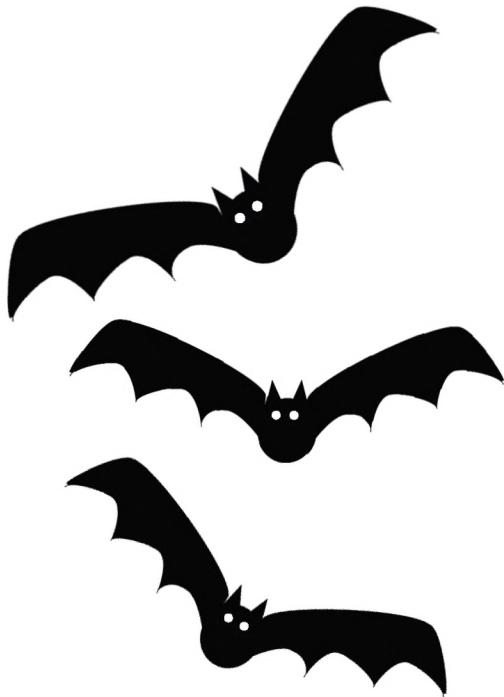
Heywan

Kay

BEŞÊ 10.
Demê wendene

Borane goşdarîkerdena hîkayan ra gelek hes kena. Rojêk dapîra xo ra persaye, gelo şewşewokî çira roj nêasenê? Naye ser ra dapîra aye aye rê hikayêya şewşewoke û Silêman Pêxemberî vate:

Şewşewoke û Silêman Pêxember

Vanê gama ke Silêman Pêxemberî Belqîsa xo rê ardibî, Belqîsa ey ra waşt ke purtê teyran ra aye rê nivînêke virazo. Silêman Pêxemberî ferman da heme teyran û va: “Ganî şima xo biruçiknîn ke Belqîsa rê nivînêke virazîn.” O taw şewşewoke nêvindete, leze pûrtê xo ruçikna û şîye. La teyranê bînan no ferman rast nêdî û va: “Silêman Pêxember, ma gune nîyo ke seba cinîya xo ti ma pérune bidî ruçiknayene? Ma do senî zimistanî bê purt viyarnê? No purt, canê ma serdî ra paweno.”

Silêman Pêxemberî vatena ïnan rast dîye û fek ïnan ra verada. La şewşewoke ke xo ruçiknabî, a roje ra pey, şerm kena ke roj vejîyo mîyanê embazan, coka şewe vejîyêna.

Osman Sebrî

BEŞÊ 11.
Demê qiseykerdene
Û nuştene

Meselaya şewşewoke çi ya, vajîn û binusîn.

BEŞÊ 11.
Demê wendene

Domanî û Înternet

Ewro zaf keyyan de Înternet esto. Coka zaf domanî demê xo yê serbestî bi Înternet vîyarnenê. Domanî Înternetî seba meqsedanê cîya-cîyayan xebitnenê. Înternet seba wezîfeyanê wendegehî gelek faydedar o. Çunke domanî zaf rey seba wezîfeyanê wendegehî Înternetî ser o xebitîyenê û uca ra zaf melumat gêne. Yanî Înternet ewro kewto cayê ansîklopedîyanê girdan. No het ra xebitnayışê Înternetî zaf baş o. Reyna domanî seba ke demê xo weş vîyarnîn zî Înternetî xebitnenê. Labelê ge-ge domanî xo vîr ra kenê û zaf demê xo gêrayışê Înternetî de vîyarnenê. No het ra zî xebitnayışê Înternetî zaf netîceyanê nebaşan peyda keno. Coka ganî domanî xebitnayışê Înternetî de zaf hişyar bîn û zaf demê xo yê serbestî Înternetî ser o nêvîyarnîn.

BEŞÊ 13.
Demê kayî

Goreyê melumatê corêni vera cumleyanê cêrênan herfa “R” (rast) yan zî “X”yî (xelet) binusîn.

- Ganî domanî heme demê xo yê serbestî û Internetî ser o viyarnîn. ()
 Eke û Internet hol bêro xebitnayene seba domanan zaf faydedar o. ()
 Zaf melumato ke ansiklopedîyan de esto, û Internet de peyda beno. ()
 Ganî domanî xebitnayışê û Internetî de zaf hişyar bîn. ()

BEŞÊ 14.
Demê çibenokan

Yew çiyê mi esto,
 Hende sipî yo, maneno şitî,
 Hende sîya yo, maneno qîrî,
 Çaxo ke şino, maneno tîrî.
 No çi yo?

(qîjîkê)

Daşta suxte,
 Naşta suxte,
 Mîyan de qere suxte.
 No çi yo?

(kesa)

Yew çiyê mi esto,
 Dîna-alemî vîneno,
 Verê berê xo nêvîneno.
 No çi yo?

(dîm)

Gomeyê pîyê mi,
 Yew estune ser o yo.
 No çi yo?

(fek û zîwan)

Yew çiyê mi esto,
 Nêmeyê koçik o,
 Dês ra zeliqnaye yo.
 No çi yo?

(göz)

Panc way î,
 Her yewe ser o yew
 sale esta.
 No çi yo?

(engîstî/bêcîkî)

BEŞÊ 15.
Demê kayî

Çibenokanê cêrênan û resiman biresnîn yewbînî.

Yew çiyê mi esto,
Dîna-alemî vîneno,
Verê berê xo nêvîneno.
No çi yo?

Daşta suxte,
Naşta suxte,
Mîyan de qere suxte.
No çi yo?

Yew çiyê mi esto,
Hende sipî yo, maneno şitî,
Hende siya yo, maneno qîrî,
Çaxo ke şino, maneno tîrî.
No çi yo?

Gomeyê pîyê mi,
Yew estune ser o yo.
No çi yo?

Panc way î,
Her yewe ser o yew
sale esta.
No çi yo?

Yew çiyê mi esto,
Nêmeyê koçik o,
Dês ra zeliqnaye yo.
No çi yo?

BEŞÊ 16.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Qeçekêno, şima zî panc çibenokan vajîn û dima ra binusîn.

1.....

.....
.....
.....

2.....

.....
.....
.....

3.....

.....
.....
.....

4.....

.....
.....
.....

5.....

.....
.....
.....

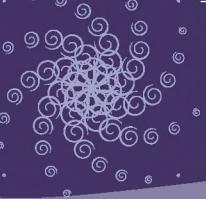

BEŞÊ 17.
Kayê ma

Zewnce-fert

Domanî kayê zewnce-fertî bi xaran yan zî bi gozan kay kenê. Zewnce-fert mabênenê di kesan de yêno kaykerdene. Di kesî, ver bi yewbînî vindetê û ïnan ra yew çend xaran mîyanê destê xo de nimneno û yê bînî ra pers keno: Nê zewnc ê yan fert ê? Keso ke cewab dano eke bizano ê zewnc ê yan fert ê, xaranê mîyanê destê ey weno û benê yê ey; dore zî yena ey. O wext o xaran keno mîyanê destê xo û pers keno. Kay wina devam keno û wexto ke xarê yewî biqediyê kay zî qedîno.

BEŞÊ 18.
Demê qiseykerdene
û nuştene

Domanêno, şima zî kayêk vajîn û dima ra binusîn.

FERHENGEK

A		
A	: O	Biraza : Erkek kardeşin oğlu, yeğen
Abîde	: Anıt	Birc : Burç
Aciz kerdene	: Rahatsız etmek	Biserûber : Düzenli
Agêrayene	: Dönmek	Bitaybetî : Özellikle
Alunça	: Erik	Boyax kerdene : Boyamak
Alunçêre	: Erik aacı	Bûncike : Havuç
Amade kerdene	: Hazırlamak	C
Amadekarî	: Hazırlık	Ca ardene : Uygulamak, tatbik etmek
Ameyene orte	: Meydana gelmek, oluşmak	Ca de : Hemen, anında
Ameyene war	: İnmek, aşağı inmek	Cayê xo girewtene : Yerini almak, yerleşmek
Asayene	: Görünmek	Cem : Öğün
Asanâ	: Kolaylık	Cinî : Kadın
Astengdar	: Engelli	Ciwîyayene : Yaşamak
Aver şiyene	: Gelişmek, ilerlemek	Ciya-ciya : Ayrı ayrı, başka başka
Averşiyayî	: Gelişmiş	Coka : O nedenle, ondan dolayı
Awan bîyene	: İnşa edilmek	Cugeh : Yaşam alanı
Awan kerdene	: İnşa etmek	Cuwen : Harman
Awe	: Su	Ç
Awke	: Banyo (banyo yeri), suluk	Çalakî : Faaliyet, eylem
B		Çatrayîr : Kavşak
Babî	: Baba	Çeku : Sözcük, kelime
Bajar	: Şehir	Çem : Nehir, çay
Bazirganîye	: Ticaret	Çente : Çanta
Bêguman	: Kuşkusuz, şüphesiz	Çibenok : Bilmece
Bêhal	: Halsiz	Çira : Neden
Bêmabêñ	: Aralıksız	Çinitene : Biçmek
Ber	: Kapı	Çunke : Çünkü
Berdene	: Götürmek	D
Bername	: Program	Dadî : Anne
Berteng	: Sofa, hol	Dapîre : Nine
Bi baldarî	: Dikkatle	Dare : Ağaç
Bibexše	: Affedersin	Dat : Amca
Birra pesî	: Küçükbaş hayvan sürüsü	Dayene naskerdene : Tanıtmak
Birre	: Süri	Dejayene : Ağrımak, acımak
Bilet	: Bilet	Dem : Vakit, zaman
Birakêna	: Erkek kardeşin kızı, yeğen	Demserre : Mevsim
		Dengbêj : Ses sanatçısı, şarkıcı

Derheqê ... de	: Hakkında	Gor	: Mezar
Derman	: İlaç	Gore	: Göre
Derse dayene	: Ders vermek	Goşdarî kerdene	: Dinlemek
Derse girewtene	: Ders almak	Goşt	: Et
Derzîne	: İğne	Goze	: Ceviz
Dest pêkerdene	: Başlamak	Gozêre	: Ceviz ağacı
Destawxane	: Yüznumara, hela	Gudlinge	: Futbol
Destşok	: Lavabo	Gulp-gulp kerdene	: [Yüreği] Küt küt atmak
Destûr	: İzin, müsaade		
Deva	: Deve	H	
Dewe	: Köy	Hamnan	: Yaz
Dewij	: Köylü	Hawa	: Çeşit
Deyîrbaz	: Şarkıcı, türkücü	Hebê	: Biraz
Deyîre	: Şarkı, türkü	Heme	: Hep, hepsi, bütün
Didan	: Dis	Hemver	: Karşı
Doman	: Çocuk	Hende	: Onca, o kadar
Dore	: Sıra, nöbet	Her yew	: Her bir
Dorûver	: Çevre, etraf	Herikiyayene	: Akmak, kaymak
		Herînayene	: Satın almak
E		Heval	: Arkadaş
Eke	: Eğer, şayet	Hewa	: Hava
Erd	: Yer	Hewn	: Uykú
Embaz	: Arkadaş	Hewn a kerdene	: Uyutmak, söndürmek
Emser	: Bu yıl	Heywan	: Hayvan
Erebeyê estorî	: Atarası	Hêdi	: Yavaş
Eraq dayene	: Terlemek	Hêni	: Çeşme, pınar
Erey	: Geç	Hêşin	: Yeşil
Erjan	: Ucuz	Hindî	: Karpuz
Estene	: Var olmak	Hingimên	: Bal
Eştene	: Atmak	Hişyar	: Uyanık, dikkatli
		Hişyar bîyene	: 1.Uyanmak 2.Dikkatli davranışmak
F		Honik	: Serin
Fert	: Tek	Huyayene	: Gülmek
Firayîş	: Uçuş, uçma		
Fırçê kerdene	: Fırçalamak	J	
		Jêhatî	: Becerikli
G		Jehr	: Zehir
Ge-ge	: Bazen		
Gelek	: Çok	K	
Gelo	: Acaba	Kalik	: Dede
Genim	: Buğday	Kan	: Eski
Gêrayene	: Gezmek, dolaşmak	Kar	: 1. İş 2. Fayda
Gilyaze	: Kiraz	Kartole	: Patates
Gilyazêre	: Kiraz ağacı	Kay	: Oyun
Girêdaye	: Bağlı	Kay kerdene	: Oynamak
Girewtene	: Almak	Kuce	: Sokak
Gizêr	: Havuç	Kekvile	: Papatya

Kela	: Kale	Muayene	: Muayene
Kelem	: Lahana	Muayene kerdene	: Muayene etmek
Kel-mel	: Eşya	Mikrob	: Mikrop
Kermî piro dayene	: [Diş] Çürümek, [Diş] Çürütmek	Mıntıqa	: Bölge
Kesa	: Kaplumbağa	Mışmişe	: Kayısı
Keşti	: Gemi	Mitbaxe	: Mutfak
Keta	: Çörek	Musayene	: 1. Öğrenmek 2. Alışmak
Kewtene	: Düşmek	Musnayene	: 1. Göstermek 2. Öğretmek 3. Alıştırmak
Keye	: 1. Ev 2. Aile	N	
Keyepel	: İnternet ana sayfası	Na	: Bu
Keyfweş bıyene	: Neşelenmek, sevinmek, memnun olmak	Naye	: Bu
Keyfweşî	: Neşe, sevinç	Negatif	: Olumsuz, negatif
Kêmane	: Eksiklik	Nêm	: Yarım
Kêmî	: Eksik	Nêmçet	: Eksik
Kêmîye	: Eksiklik	Nême	: Yarı, yarım
Kêna	: Kız	Nêmroje	: Ögle
Kilame	: Şarkı, türkü	Nenûg cira kerdene	: Timak kesmek
Kilm	: Kısa	Neqişin	: Nakışlı
Kinc	: Elbise, giyecek, giysi	Neqlkerdiş	: Aktarma, nakletme
Kişik	: Satranç	Nerm	: Yumuşak
Kitab	: Kitap	Newe	: Yeni
Ko	: Dağ	Newe kerdene	: Yenilemek
Koçike	: Kaşık	Nêweş kewtene	: Hastalanmak
Komresî	: Toplu ulaşım	Nêweşxane	: Hastane
L		Nêzdfi	: Yakın
Lamba	: Lamba	Nika	: Şimdi
Lazut	: Misir	Nivîne	: Yatak
Layê didanan	: Diş ipi	Nizm	: Alçak
Leşe	: 1. Vücut 2. Leş	Nuşte	: Yazı
Lezvatok	: Şaşırıcı tekerleme	Nuştene	: Yazmak
Lîman	: Liman	O	
Lode	: Yiğin	Oda	: Oda
Orte ra wedarîyayene		Orte ra wedarîyayene	
: Ortadan kaldırılmak, ortadan kalkmak		: Ortadan kaldırılmak, ortadan kalkmak	
M		P	
Mabên	: Ara, mola, teneffüs	Pakker	: Silgi
Mamosta	: Öğretmen	Pak	: Temiz
Masayene	: Şişmek	Pak kerdene	: Temizlemek
Mase	: Balık	Pakîye	: Temizlik
Mendene	: Kalmak	Pasaport	: Pasaport
Mendene	: Benzemek	Pes	: Küçükbaş hayvan, sürü
Menge	: Ay (30 gün)	Pey	: Arka
Menzera	: Manzara	Peyavîyer	: Yaya geçidi
Merdim	: İnsan, adam	Peynî	: Son, arka, netice
Mesela	: Mesel (kısa öykü)	Pird	: Köprü
Mesele	: Sorun, problem		

Pirdo Despance	: On Gözlu Köprü	Rotar	: Rötar, gecikme
Pirr	: Dolu	Rotene	: Satmak
Pisîng	: Kedi	Ruçiknayene	: Yolmak
Pîya	: Beraber, birlikte	Rûmetdarî	: Saygılılık
Piyaz	: Soğan		
Por	: Saç	S	
Pozitîf	: Olumlu, pozitif	Sabun	: Sabun
Puk	: Tipi, kar firtinası	Salona Tiyatroyî	: Tiyatro salonu
Purt	: Tüy	Sanike	: Masal
		Saye	: Elma
Q		Seba	: İçin
Qal kerdene	: Bahsetmek, sözünü etmek	Seke	: Gibi
Qarixe	: Karık (küçük ark)	Semedo ke	: İçin
Qayde	: Kural, kaide	Senî	: Nasıl
Qedêneyene	: Bitirmek	Senîn	: Nasıl
Qediyyayene	: Bitmek	Sereyê xo şutene	: Yıkanmak, banyo yapmak
Qerar	: Karar	Serê sibayı	: Sabahleyin
Qesre	: Kasır, köşk	Servise	: Servis (arabası)
Qevde	: Demet	Seserre	: Yüzyıl, asır
Qeza	: Kaza	Seveknayene	: Korumak, muhafaza etmek
Qij	: Küçük	Seyahet	: Gezi, yolculuk
Qijke	: Karga	Seyrangeh	: Piknik alanı
Qilêr	: Kir	Siba	: 1. Yarın 2. Sabah
Qilêrin kerdene	: Kirletmek	Sinife	: Sınıf
Qirrike	: Boğaz	Sipî	: Beyaz, ak
Qırşûqale	: Çerçöp	Sîye	: Gölge
Qisa	: Söz, laf	Soz dayane	: Söz vermek
Qır	: Zift	Swêd	: İsveç
Qutîya çopî	: Çöp kutusu		
		S	
R		Şa bîyene	: Neşelenmek, sevinmek, memnun olmak
Rakewtene	: Yatmak	Şamî	: Akşam yemeği
Rasterast	: Doğrudan, direkt	Şan	: Akşam
Rasteyê teyara	: Havaalanı, uçak alanı	Şane kerdene	: Taramak
Ravistgeh	: Sergi	Şayene	: Edebilmek, yapabilmek
Raywan	: Yolcu	Şerm kerdene	: Utanmak
Refê kitaban	: Kitap rafı	Şewşewoke	: Yarasa
Rengin	: Renkli	Şikefte	: Mağara
Reqas	: Oynayan, dans eden, dansör	Şikitene	: Kırmak
Resayene	: Yetişmek, varmak	Şikîyayene	: Kırılmak
Resim	: Resim	Şimitene	: İçmek
Reyna	: Tekrar, yine, bir kez daha	Şîyene	: Gitmek
Reyra	: Beraber, birlikte	Şutene	: Yıkamak
Rî	: Yüz, surat		
Rîhuyaye	: Güler yüzlü	T	
Rind	: Güzel	Taksî	: Taksi
Rojnuşte	: Günce	Tal	: Acı
Roşn	: Aydın, aydınlık		

Tarîx	: Tarih	Waye	: Kız kardeş
Tarîxi	: Tarihsel, tarihi	Weçinîtene	: Seçmek
Teber	: Dışarı, dış	Wedardayene	: Kaldırmak
Tebîet	: Doğa, tabiat	Wedarıyayene	: Kaldırılmak
Tekrar kerdene	: Tekrarlamak	Welat	: Ülke, vatan
Temaşe kerdene	: Bakmak, izlemek, seyretmek	Wendegeh	: Okul
Tena	: Sadece, yalnız	Wendekar	: Öğrenci
Teqawutbîyaye	: Emekli	Wendene	: Okumak
Terke	: Ekin	Werd	: Yemek, aş
Tepîya	: Geri, sonra	Werdene	: Yemek
Teyara	: Uçak	Weriştene	: Kalkmak
Têmîyanek	: Karışık	Wesayıte	: Araç, vasıta
Têşan bîyene	: Susamak	Weşî	: Sağlık
Tîmar kerdene	: Tîmar etmek, kaşağılamak	Wina	: Böyle, şöyle
Tiyatrobaz	: Tiyatrocu		
Traktore	: Traktör	X	
Turîst	: Turist	Xaçeperse	: Bulmaca
Turîstîk	: Turistik	Xanîme	: Hanım, eş
U		Xare	: Misket, bilye
Unîversîte	: Üniversite	Xebitîyayene	: Çalışmak
V		Xemgîn	: Üzüntülü, üzgün, kederli
Vatene	: Söylemek, demek	Xemgîn bîyene	: Gamlanmak, kederlenmek
Vay dayene	: Savurmak	Xemîlîyayene	: Süslenmek
Vay	: Pahalı	Xêze kerdene	: Çizmek
Vaya	: Fiyat, paha	Xo ra dayene	: Giymek
Vaz dayene	: Koşmak	Xo vîr ra kerdene	: Unutmak
Vejîyayene	: Çıkmak	Xoşebere	: Sohbet
Vengane	: Boşluk		
Veraşan	: Akşamüstü	Y	
Verê	: Önce	Yewqat	: Tek katlı
Verên	: 1. İlk, birinci 2. eski		
Verî	: Eski	Z	
Vetene	: Çıkarmak	Zanaye	: Bilgili
Veyveke	: 1. gelin 2. Kız biçimindeki oyuncak bebek	Zanayene	: Bilmek
Vile	: Çiçek	Zanayış	: 1. Bilme 2. Bilgi
Vilike	: Çiçek	Zanayışê cu	: Hayat bilgisi
Viyarnayene	: Geçirmek	Zarava kerdene	: 1. Sohbet etmek 2. Şaka yapmak
Viyartene	: Geçmek	Zebeşe	: Karpuz
Vurnayene	: Değiştirmek	Zere	: İç, içeri
Vurîyayene	: Değişmek	Zerrî	: Gönül, yürek, kalp
W		Zerrî zîz bîyene	: Duygulanmak, hislenmek
Ware	: Yayla	Zerrîweşî	: Mutluluk, bahtiyarlık
Waştene	: İstemek	Zewnce	: Çift
		Ziyade	: Fazla, çok, ziyade
		Ziyadetir	: Daha fazla, daha çok

ÇIMEYÎ

- Cegerxwîn, Agir û Pirûsk, Weşanên Avesta, Stenbol: 2003
- D. Îzolî, Ferheng: Kurdî-Tirkî, Tirkî-Kurdî, Weşanên Deng, İstanbul: 2002
- Emîn Ebdulqadir, Hozan û Şanogeriya Zarokan di Edebî Kurdî de, Weşanxaneya Spîrêz, Hewlêr: 2007
- Emîr Celadet Bedir Xan&Roger Lescot, Kürtçe Dilbilgisi (Kurmancî), Weşanên Doz, İstanbul: 1991
- Gîwî Mukriyanî, Ferhengî Kurdistan, Enstituya Kurdî ya Amedê, Diyarbekir: 2004
- Grûba Xebate ya Vateyî, Rastnuştişê Kirmancî (Zazakî), İstanbul: 2005
- Hawar (1932-1945), Weşanên Nûdem, Stockholm: 1998
- Heciyê Cindî & Emînê Evdal, Folklor Kurmanca, Weşanên Avesta, Stenbol: 2008
- Kadri Yıldırım, Kürtçe Dilbilgisi (Kurmancî Lehçesi), MAÜ Yaşayan Diller Enstitüsü Yayınları, Mardin: 2012
- Kepîr, Duhok: 2010
- M. Mamîsanij & Mehmed Uzun & J. İhsan Espar, Ferhengê Kirmancî (Zazakî)-Tirkî, Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul: 2009
- Mîkaîl Bilbil & Bahoz Baran, Rêzimana Kurmancî, Weşanên Enstituya Amedê, Diyarbekir: 2008
- Ordîxanê Celîl & Celîlê Celîl, Mesele û Metelokên Gelê Kurd, Enstitûta Kurdzanyê, Wien: 2005
- Ramazan Pertev, Zarok û Çîrok (Destpêka Pedagojiya Kurdî), Weşanên Doz, Stenbol: 2008
- Ronahî (1942-1945), Kombenda Kawa Bo Çanda Kurdî, Erbil: 2001
- Xwendina Kurdî Bo Pola Sisêya Bineretî, Hikumeta Herêma Kurdistana Iraqê: 2008
- Zana Farqînî, Ferhenga Kurdî-Tirkî, Weşanên Enstituya Kurdî ya Stenbolê, Stenbol: 2005